

התכנית המשולבת לחינוך לקיימות

תכנית הוראה אינטגרטיבית

בי"ס "הבונים" חיפה

תלב"ס בנושא "שטחים פתוחים" (תאריך הגשה: 23.6.14)

צוות מוביל:

שטרנברג רותי – מנהלת, ת.ז: 058115825

דהרי יוספה, ת.ז: 058336611

גן דאובה נורית, ת.ז: 031995616

קינרייך יהודית ת.ז: 055462956

בן חיים שפי, ת.ז: 22009468

גולדשמיט ישראלה, ת.ז: 058467580

מנחה: נעמי קן לי-כרמי, החברה להגנת הטבע

מבוא

חזון: בית הספר שואף לפתח לומד חושב, יוצר ומבקר, בעל מכוונות עצמית, הקושר קשרים עם הסביבה והקהילה בה הוא חי.

ביה"ס נמצא בתהליך הסכמה ל-"בי"ס ירוק מתמיד".

בית הספר הינו בית ספר בניהול עצמי, המשלב בין המסגרת הפורמאלית והמסגרת הקהילתית הרב תחומית. בבית הספר תלמידים המגיעים משלוש שכונות המתנהלות יחד כקהילה שכונתית אחת רחבה: רמות ספיר, רמות רמז ורמות חן. השכונות טובלות בטבע עירוני, הכולל שטחים פתוחים מגוונים, ביניהם חורשות, ואדי/נחל (רמז-זיו) וגינה קהילתית פעילה. בבית הספר כתות רגילות וכתות חינוך מיוחד, כמו גם כתות בהן משולבים תלמידי חינוך במיוחד בכתות הרגילות. תלמידי החינוך המיוחד הם חלק אינטגרלי מקהיליית בית הספר ומשתתפים בכל הפעילויות המתקיימות בבית הספר.

החל משנת הלימודים תשע"א בית הספר "הבונים" הינו בית ספר ניסויי ששם לו למטרה לקדם את הלמידה באמצעות "פדגוגיה יוצרת". מטרת העל של הניסוי: חינוך באמנות באמצעות שיטות של "פדגוגיה יצירתית" מתוך עקרונות מנחים של יצירה ולמידה, אשר יובילו לעשייה הדדית חווייתית, לבניית דיאלוג משותף ומערכת יחסים בין בני האדם בבית הספר, המאפשרת מרחב לביטוי עצמי ויצירה עצמית. מטרת אופרטיביות של הניסוי: שימוש הוליסטי באמנות יאפשר מגוון דרכים ללמידה, לגילוי עצמי ולביטוי עצמי; שימוש ב"פדגוגיה יצירתית" כתכלית חינוכית וכדרך לתוצאות והישגים לימודיים וחברתיים; תהליך היצירה כ"נקודת המגוז" של החינוך באמצעות "פדגוגיה יצירתית"; הפיכת המורה לשותף מוביל בתהליך הלמידה. במסגרת הניסוי משלב ביה"ס בין תחומי הדעת השונים ומתקיימים בו שיעורים ב-"דו" (מורים משני תחומי דעת שונים מעבירים שיעורים משותפים רב-תחומיים).

ברוח הניסוי, משולב מגוון פעילויות חווייתיות וחוף-כיתתיות בנושא טבע, סביבה וקיימות, בתכנית הלימודים הבית-ספרית בכל תחומי הדעת.

מערכת קהילתית רב תחומית, בדגש טבע, סביבה וקיימות

בי"ס "הבונים" משלב בין המערכת הפורמאלית לבין המערכת הקהילתית הרב תחומית, המתקיימת לאחר שעות הלימודים הפורמאליות. הקהילה המקומית מוכרת כקהילה המקדמת אורח חיים מקיים, בשיתוף גורמים רבים:

1. שכונת רמות ספיר קיבלה הכרה כ"שכונה ירוקה". בשכונה זו פועלת הגינה קהילתית – "גינת אלעד" - בחצר המתנ"ס השכונתי ובשיתופו.
2. שכונת רמות ספיר ורמת חן הן כיום השכונות היחידות בחיפה בהן מקודם "פיילוט" עירוני להפרדת פסולת במקור, אשר בו משתתף גם ביה"ס.
3. בתיה"ס היסודיים "הבונים" ו-"פיכמן", כמו גם שבט הצופים "אפיק", הממוקמים בשכונת רמות רמז, הנם מוסמכים או בתהליכי הסמכה כמוסדות "ירוקים" מטעם המשרד להגנת הסביבה.
4. שכונת רמות ספיר ורמת חן הן שכונות חדשות יחסית, אך שכונת רמות רמז היא אחת הותיקות בחיפה. בשנים האחרונות עוברת שכונת רמות רמז התחדשות עירונית לפי עקרונות פיתוח בר-קיימא, הכוללת פרויקטים שונים של עיבו-בינוי והשבחת המבנים הקיימים בעידוד ותמיכת משרדי ממשלה. ביה"ס מתייחס גם לנושא זה בתכנית הלימודים.

התחדשות עירונית
ברמות רמז.png

5. ביה"ס "הבונים" מוביל בקהילה את **תכנית מל"ל (מלידה לבגרות)**. מל"ל היא תוכנית עירונית חדשנית בחיפה, העוסקת בטיפול הוליסטי בילד ובמשפחתו לאורך היום וברצף הגילאי, תוך תיאום בין כלל הגורמים: חינוך פורמאלי, חינוך בלתי פורמאלי, הורים, גורמים בקהילה, שירותי הרווחה, הבריאות ועוד. מטרת היוזמה היא לפתח מערכת חינוך ציבורית איכותית בעיר חיפה הזוכה לאמון מצד ההורים, התלמידים והמורים, פועלת בתיאום וברצף, תוך שיתוף פעולה לאורך היום המלא וברצף הגילאי מלידה לבגרות. במסגרת זו מקדם ביה"ס עם שותפיו מודעות לנושאי טבע, סביבה וקיימות, כמו גם מעורבות קהילתית בנושאי פיתוח עירוני בר-קיימא והתנהלות קהילתית מקיימת.

6. במרחב הקהילתי **מתקיימים לאורך כל השנה תהליכים ואירועים קהילתיים שונים בדגש סביבה וקיימות**, בהם שותפים: בתי"ס בקהילה, ועדי השכונות, המתנ"סים השכונתיים, תנועות הנוער המקומיות, מתנדבי "גינת אלעד" הקהילתית, קבוצת מתנדבים נאמני ואדי/נחל רמז-זיו, המשרד להגנת הסביבה, עיריית חיפה, איגוד ערים מפרץ חיפה לאיכות הסביבה, החברה להגנת הטבע ועוד. מבין הפעילויות המשותפות בקהילה: חגים ומועדים בגינה הקהילתית ובמרחב הקהילתי, סיורים משפחתיים בטבע העירוני במרחב הקהילתי, מבצעי ניקיון ושוק קה-תן בקהילה בהובלת תלמידים הפעילים בתנועות הנוער, פעילות משותפת בשטחים הפתוחים המקומיים עם ילדי הגנים ובתי"ס שכנים ועוד.

חגיגת שבועות קהילתית תשע"ד

בית הספר "הבונים" | מתנ"ס רמות ♡ ספיר |
יחידות הנוער העירוניות | שבט הצופים אפיק
| הנוער העובד והלומד |

מזמין אתכם
לחגיגת שבועות קהילתית

החגיגה תתקיים ביום שני 2.6.14
ד' בסיוון תשע"ד בשעה 17:30
נתכנס ברחבת המתנ"ס ב-17:15

בתוכנית:

מצעד מחולות - מעגלי רוקדים וריקוד בית ספרי ברחוב גוט לוי | יריד קהילתי
אקולוגי בפארק ברמות ספיר - דוכני משחק ויצירה, שוק קח תן ספרים
ומשחקים, קרקס ירוק, מעגל כפוארה עם יוחאי וינר, דוכני הסברה ועוד
*ביכורי תינוקות של השנה יצעדו בעגלות מקושטות ראשונים בצעידה

הג שבועות שמח!

ramothaifa.org.il

הצטרפו אלינו לפייסבוק:
רשת המתנסיים רמות חיפה

מתנ"ס רמות ♡ ספיר | רח' גוט לוי 22א, רמות ספיר | טל. 04-8328505 | sapir@matnasim.org.il
רמות ♡ רמז | רמות ♡ אלון | רמות ♡ בגין | רמת ♡ ורדיה

דרכי העשייה המשותפת הבית-ספרית:

"מועצה ירוקה"

בשנת הלימודים תשס"ט הוקמה לראשונה בבית הספר ה"מועצה הירוקה".

המועצה הירוקה הינה גוף מתנדב של תלמידים מכיתות ד-ו', המעוניינים להוביל תהליכי שינוי בביה"ס בתחום איכות הסביבה. בית הספר שם לעצמו למטרה לפתח ילדים המודעים לסביבתם, הלוקחים אחריות על הסביבה ופועלים מתוך תחושת שייכות למען הסביבה. מטרתה של המועצה לקדם את נושאי איכות הסביבה ולהפכם מסיסמא לאורח חיים.

התלמידים, בשיתוף מורה מלווה, לומדים, חווים ופועלים למען הקהילה והסביבה הקרובה של ביה"ס. המועצה פועלת בנושאים סביבתיים חברתיים ומובילה לפיתוח אזרחים צעירים המודעים והפעילים למען סביבתם.

המועצה פועלת לעידוד שמירה על איכות סביבה, ע"י פעילויות סביבתיות שונות, המשתפות את כלל תלמידי בית הספר. במסגרת המועצה מכירים התלמידים את הנושאים השונים הקשורים ביעדים שנבחרו ולומדים ומתנסים באופן חוויתי על נושאים עכשוויים הנוגעים לאיכות הסביבה, בדגש מקומי. התלמידים לומדים ומתנסים בתכנון והנעת תהליכים, ניהול פרויקטים, עבודה בצוות תוך שיתוף פעולה עם גורמים בתוך בית הספר ומחוצה לו.

חברי המועצה הם שגרירי איכות הסביבה בבית הספר. המסרים, התכנים והפעילויות בנושא זה מועברים באמצעותם לכלל באי בית הספר, במגוון אופנים (שיעורים, משחקים, ימי שיא ועוד).

בנוסף לכך, במהלך השנה אוספים חברי המועצה את הסוללות והבקבוקים שמביאים התלמידים, מסבירים לתלמידי בית הספר את חשיבות הפרדת הנייר משאר הפסולות בבית הספר ואף אוספים את הנייר מהכיתות ומפנים אותו.

המועצה מובילה שינוי התנהגותי בקהילת ביה"ס והיא שותפה מלאה לפעילות סביבתית בקהילה.

מטרות המועצה:

- העצמת תלמידים השותפים לפעילות המועצה.
- הנעת תהליכים חינוכיים סביבתיים בביה"ס.
- קידום פעילות סביבתית-חברתית בקהילת ביה"ס ובכלל.

בשנת הלימודים תשע"ד, הוסבה מועצת התלמידים ממועצה נבחרת למועצה מתנדבת, כלומר כל אחד מתלמידי בית

הספר יכול לראות עצמו כשותף באחת הוועדות המקיימות את המועצה המתנדבת, ללא צורך להיבחר.

שינוי זה אפשר למספר רב של תלמידים להיות פעילים בוועדות השונות בלי הצורך להוכיח עצמם לרכוש את אמונם של חבריהם על מנת שיצביעו בעדם למועצה. המועצה הירוקה המתנדבת פועלת במקביל ובשיתוף למועצת התלמידים בבית הספר. כיום במועצות השונות יש כ- 170 תלמידים הפעילים בוועדות השונות. מעל מחצית מהם בוועדות של המועצה הירוקה.

מועצה ירוקה מתנדבת - ועדות ותפקידים בנושא טבע, סביבה וקיימות:

1. ועדת מיחזור פסולת - איסוף מיכלי משקה, סוללות, נייר, איסוף אריזות חטיפים, איסוף קופסאות של מעדנים ושליחתם לחברת טרהסייקל, ריקון וניקוי הפחים החומים בכיתות (הפרדת יבש-רטוב). בכל יום זוגי עוברים התלמידים בכיתות ומרוקנים את הפחים החומים (פסולת רטובה). בכל יום שישי עוברים הנציגים בכיתות ואוספים מיכלי משקה, אריזות חטיפים וכו'. בסוף כל יום אי זוגי עוברים ומרוקנים את פחי הנייר הכיתתיים למיכלי נייר מרכזיים.

2. ועדת חקלאות - נפגשים אחת לשבוע בימי רביעי ועוברים פעילות אקולוגיות סביבתיות ובמקביל מטפלים ודואגים לגינת הירק והתבלין הממוקמת בשטח בית הספר. התלמידים בנו ערוגות בסיוע מדריכי החברה להגנת הטבע, ניקו את השטח והגדילו את השטח החקלאי, זרעו ושתלו צמחי תבלין וירקות ועכשוו הם מקימים גינה פורחת בשטח זה. הגינה הפורחת הממוקמת במדרון ממוקמת בהמשך השטח ובנויה בבסיסה מצמיגי רכב ישנים שהוסבו למאחז קרקע במטרה ליצור שטח גידול ומניעת סחף של הקרקע. הפעילות השוטפת בגינה משותפת לבית הספר ולחווה החקלאית "גן כרמית". המורים מגן כרמית תורמים רבות להצלחת העבודה והיבול בגינה. במסגרת זו אחת לימיים יוצאים התלמידים על פי תורנות להשקיית הגינה במשפכים. יש לציין שבביה"ס גם גינת גיאופיטים ופינת גינון ורטיקאלי המטופלים ע"י התלמידים. מס' פעמים בשנה יוצאים תלמידים להתנסות בעבודה חקלאית בחווה החקלאית "גן כרמית" שמחוץ לביה"ס.

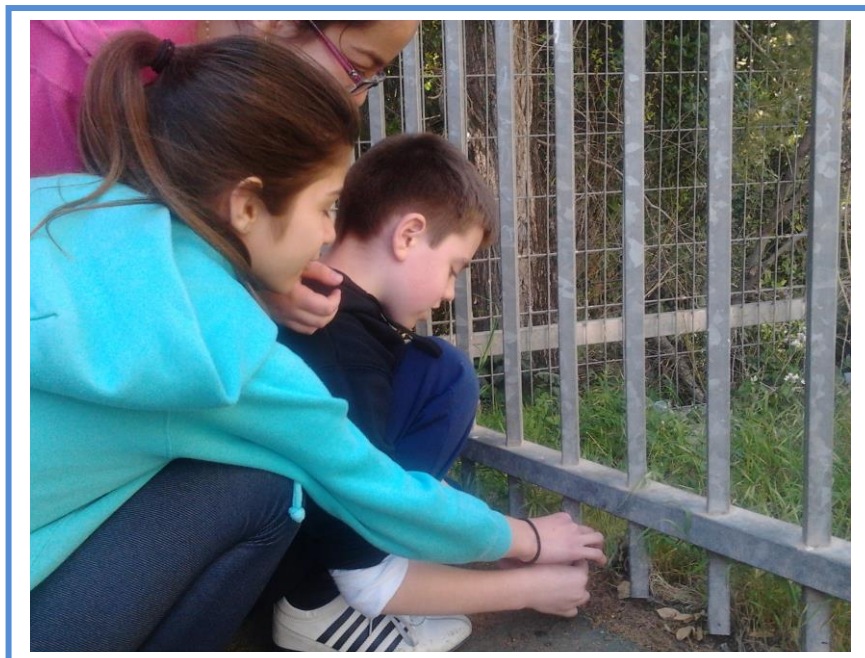
3. **ועדת טיפוח סביבת בית הספר** - ועדה שחבריה אחראיים על טיפוח סביבת בית הספר הפנימית והחיצונית, השקיית גינות בית הספר, שתילת פרחים עונתיים, ניקוי עלים יבשים בשטח הגינות, עקירת עשבים שוטים מהגינות והחלפת צמחיים עונתיים מעת לעת וכד'.
במסגרת זו ובהתאם לצורך נפגשים התלמידים בצוותי השקיה, ומשקים את כל הצמחייה בבית הספר שפזורה בשטח באמצעות משפחים וכך גם בתוך מבנה בית הספר. אחת לחודש יוצאים התלמידים בליווי מורה לניקוי של חצרות בית הספר והשבילים המובילים לבית הספר.

4. **ועדת פעילות מול הקהילה** - ועדה שבמסגרת תפקידה שותפה לפעילות מול הקהילה - עבודה עם גני הילדים שבשכונה, ביקור, עזרה וטיפוח הגינה בגן, ניקוי וסידור, הפעלת הילדים וכדומה, בנוסף השתתפות בפרויקטים קהילתיים ועזרה בהן, יריד קח תן בשכונה, ירידים קהילתיים, ימי שיא שכונתיים וכדומה. פעילות בשכונות ביום הניקיון הבינלאומי וכדומה.

5. **ועדת "גלוב"** - תוכנית גלוב היא תוכנית ייחודית שמטרתה לשתף את התלמידים באיסוף נתונים במקומות רבים ככל האפשר על פני כדור הארץ יחד עם קהיליית המדענים כדי להבין טוב יותר ולבחון תופעות גלובליות. בתוכנית גלוב כל קבוצה תמדוד כל יום את טמפרטורת המינימום, טמפרטורת המקסימום ואת הטמפרטורה העכשווית. בנוסף תלמידי גלוב יאמדו את סוגי העננים, את אחוז כיסוי העננות, את סוגי פסי התעבות בשמיים ואחוז פיזורם וכן ימדדו את כמות המשקעים בעונת החורף ויבדקו את רמת החומציות של מי הגשמים. התלמידים בקבוצות עבודה נפגשים מידי יום אוספים את הנתונים הרלוונטיים ומזינים אותם לאתר פרויקט גלוב העולמי. התלמידים התחילו לעבוד על עבודות חקר המשלבות את פעילותם בעיסוק בנושא שינויי אקלים גלובליים.

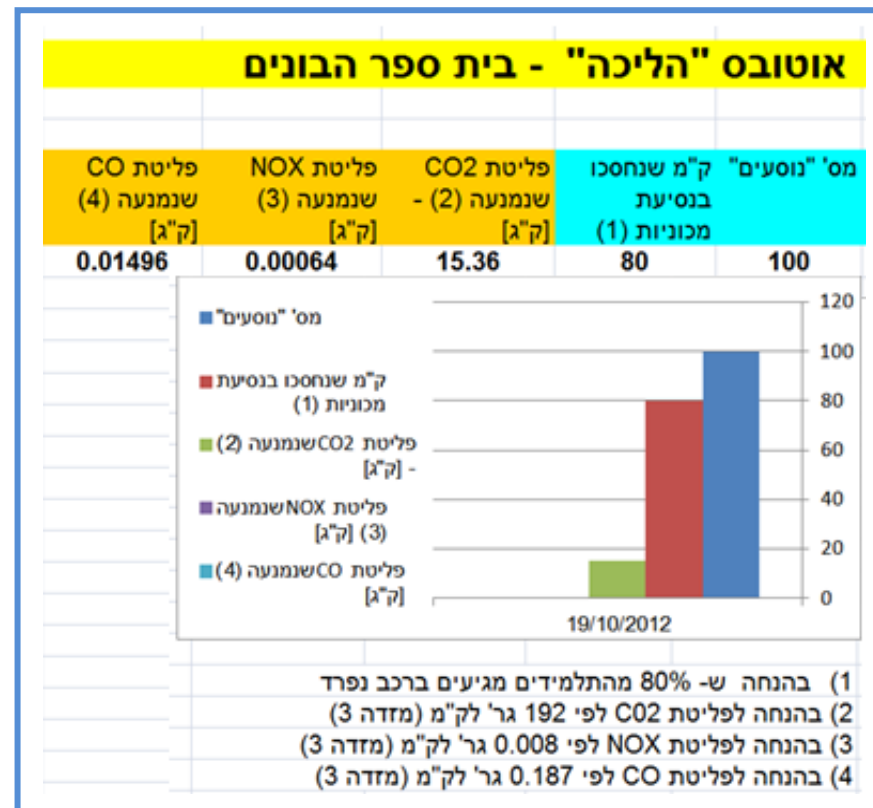
6. **נתיב האור** - פרויקט משולב לבתי הספר, חברת החשמל והתלמידים. התלמידים במסגרת זו לומדים על שימוש מושכל ובטוח בחשמל את הידע שרוכשים מעבירם הן לחברים בבית הספר ולתלמידים צעירים והן פועלים רבות בבית הספר בנושא התייעלות אנרגטית ושימוש מושכל בחשמל. התלמידים מסתובבים בהפסקות מוודאים אורות ומזגנים כבויים, דואגים לכיבוי מכשירי חשמל עובדים ומדווחים על כיתות ומורים שלא מקפידים לעשות כך. בנוסף כחלק מתפקידם הם אחראיים על אוטובוס ההליכה, עידוד התלמידים בבית הספר להשתתף, ליווי התלמידים, חלוקת כרטיסיות נוסע מתמיד וחלוקת מדליות ופרסים.

7. **ועדת פינת חי** - קבוצת תלמידים שתפקידה טיפול ודאגה לחיות בפינת החי בבית הספר, התלמידים מנקים את הכלובים, מנקים את מתקני האכלה והשתייה של בעלי החיים, דואגים למתן מזון בכמות המתאימה וכדומה.

מדי יום בהפסקה נפגשים התלמידים האחראיים ומבצעים את כל הפעולות הנזכרות למעלה.

אוטובוס הליכה

כ - 100 מתלמידי בית ספר הבונים השתתפו בפעילות "אוטובוס ההליכה" משכונת רמות ספיר לבית הספר (מרחק הליכה של כקילומטר). במסגרת הפעילות התלמידים ממתינים לאוטובוס בתחנות אגד הרגילות אולם ה"נסיעה" לבית הספר מתקיימת כאשר התלמידים צועדים ברגל. את הפעילות אירגנה מנהלת בית הספר רותי שטרנברג יחד עם צוות המורות: יוספה דהרי, סגנית מנהלת בית הספר, נורית דאובה, רכזת המדעים וסמדר עשת מחנכת כיתה ו'4 וכן בשיתוף עם הנהגת ההורים הבית ספרית, המרכז הקהילתי ברמות ספיר וועד שכונת רמות ספיר. באמצעות פעילות "אוטובוס ההליכה" נמנעת הסעת התלמידים במכוניות של הוריהם דבר התורם לצמצום פליטת זיהום האוויר וגזי החממה וכמו כן הצעידה ברגל מוסיפה לבריאות התלמידים. בית ספר הבונים הינו בית ספר ירוק שהיה הראשון מבין בתי הספר בחיפה שכבר לפני כשנתיים החל בפעילות "אוטובוס ההליכה". פעילות ה"אוטובוס" מתוכננת להתקיים בכל יום שישי בבוקר במהלך שנת הלימודים. על מנת לעודד את התלמידים להשתתף בפעילות הכין בית הספר "כרטיסיית נסיעות" לכל משתתף כאשר בכל נסיעה מנקבים את הכרטיסייה. אחת לתקופה יסכמו את מס' הניקובים של כל כיתה והכיתה שתצבור את מירב הניקובים תזכה בפרס מטעם הנהלת בית הספר.

קשר עם ביה"ס בבאר-שבע, על רקע מחויבות לסביבה

במהלך שנה"ל תשע"ד נוצר קשר ראשוני עם ביה"ס "מענית" בב"ש, הנמצא בתהליך הסמכה לבי"ס ירוק. שני בתיה"ס מקווים לפתח במהלך תשע"ה את הקשרים ביניהם באמצעות הרשת החברתית הבטוחה "ניפגש", על מנת לייצר פלטפורמה של החלפת דעות ורעיונות, שיתוף והוראת עמיתים, בדגש על תחומי הקיימות ותוך שימוש בטכנולוגיה בטוחה ומתקדמת. בהמשך מקווים בתיה"ס להוציא אל הפועל גם מפגשים / טיולים משותפים.

חודש שיא קהילתי, בדגש קיימות

בשנה"ל תשע"ד הכריז ביה"ס על חודש מאי כחודש הגברת המודעות הקהילתית לשטחים הפתוחים במרחב העירוני. במהלך החודש התקיימו ימי שיא בהובלת כל שכבות ביה"ס, המבוססים על הסוגיות הייחודיות לכל שכבה (תחת נושא העל – שטחים פתוחים). כל שכבה תרגמה את הסוגיה השכבתית בה התרכזה לפעילות ברוח הניסוי הבית-ספרי, אותה ביצעה בשטח פתוח עירוני נבחר, בשיתוף גורמים מגוונים בקהילה.

בביה"ס מקווים להפוך את חודש השיא למסורת רב-שנתית.

חוף מעשה במחשבה תחילה

8.5.14 חוף "שקמונה" - חיפה

הנכם מוזמנים לאירוע החוף הקהילתי של בתיה"ס "הבונים" ו-"חופית" אירוע שכולו חוויה ולמידה משמעותית למען הסביבה הימית והחופית שלנו

סדר יום:

- 9:00 התכנסות בחוף "שקמונה" (בקצה הדרומי)
- 9:10 ארוחת עשר משותפת בחוף
- 9:30 תלמידי שכבה ה' של ביה"ס "הבונים" מארחים את תלמידי ביה"ס "חופית" בתחנות הפעלה פרי יצירתם, בנושא דילמות של שימור מול פיתוח בסביבה החופית. מטרת הפעילות לעודד שיח מקומי רחב ומנהיגות סביבתית מקרב הדור הצעיר בחיפה.
- 12:00 סיום, סיכום ופרידה.

ביה"ס ניסויי "הבונים" בחיפה מציג:

מאי 2014 - חודש המודעות הקהילתית לשטחים הפתוחים במרחב העירוני שלי

- 8.5.14 שטחים פתוחים בשולי העיר – שכבה ה' מארחת את תלמידי "חופית" בחוף "שקמונה"
- 21.5.14 שטחים פתוחים בשכונה – שכבה ג' מארחת את אשכול גני הילדים בגינה הקהילתית "אלעד"
- 23.5.14 מובילים שינוי סביבתי בקהילה – אירוע בית-ספרי בשיתוף הקהילה בהובלת שכבות א', ב', ו'
- 27.5.14 שטחים פתוחים בין השכונות – שכבה ד' מארחת את תלמידי "פיכמן" בנחל רמז-זיו

הנכם מוזמנים לשמור עמנו על השטחים הפתוחים בחיפה! משפחת "הבונים"

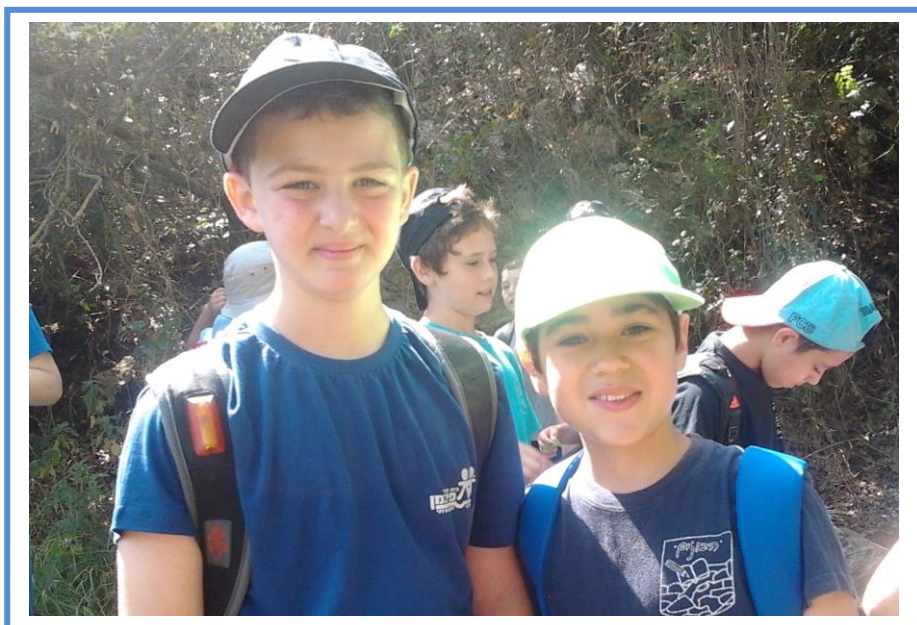

שכבה ג' התמקדה בשטחים הפתוחים שבתוך השכונה, ואירחה את ילדי אשכול הגנים לפעילות למידה וחקר בגינה הקהילתית "אלעד" שבשכונת רמות ספיר.

שכבה ד' התמקדה בנושא השטחים הפתוחים שבין השכונות, ואירחה את תלמידי בי"ס "פיכמן" השכן לפעילות בנחל "רמז-זיו" וחורשת "הבונים" המאוימת ע"י פיתוח.

שכבה ה' התמקדה בנושא השטחים הפתוחים שבשולי העיר, כולל אירוח תלמידי בי"ס "חופית" (אשר נמצא על חוף הים) לפעילות בנושא "שימור מול פיתוח בחופי חיפה" בחוף שקמונה ("הבונים" הוא בי"ס ממשיך בתכנית "חוף מעשה במחשבה תחילה" מטעם המשרד להגנת הסביבה – אגף ים וחופים ובהובלת החלה"ט).

שכבה א-ב בשיתוף שכבה ו' ותלמידי החינוך המיוחד קיימו יום שיא בית-ספרי, אליו הוזמנו גם הורי התלמידים. יום השיא התחיל במסדר בוקר, שנושאו הפעילות הבית-ספרית בנושאי הקיימות, בהובלת שכבות א' ו-ו'; המשיך בפעילות סדנאית משותפת לשכבות א-ב בנושא עידוד הבאת ארוחת העשר בקופסת פלסטיק ללא שקית; והסתיים בהפנינג בתחנות לכל תלמידי ביה"ס בהובלת שכבה ו' ותלמידי החינוך המיוחד.

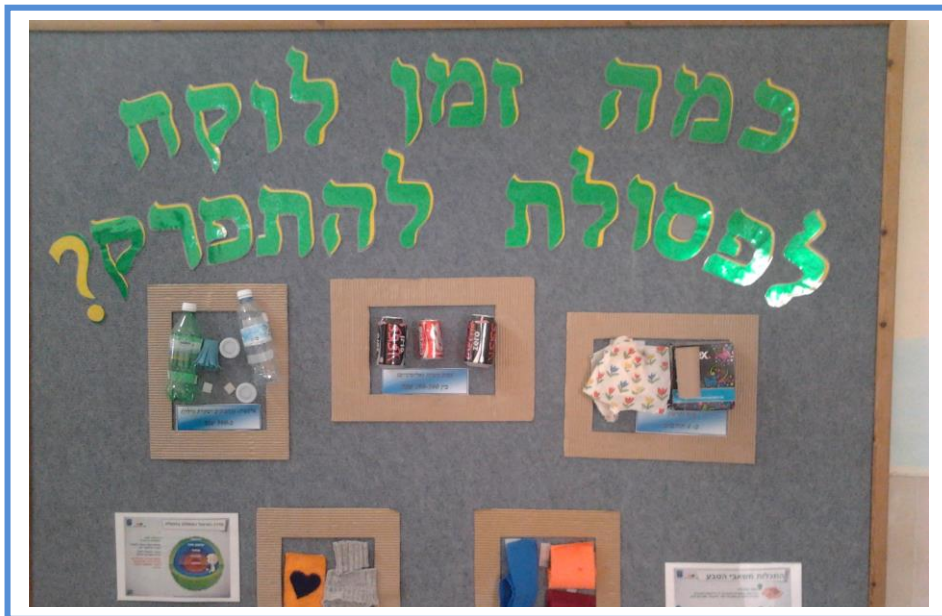

פרויקט עיצוב כרזות לעידוד מודעות ציבורית לתהליך השיקום של נחל הקישון:

שכבה ה' השתתפה בפרויקט מטעם רשות נחל הקישון ובהובלת החברה להגנת הטבע. במסגרת הפרויקט למדו תלמידי השכבה על תהליך השיקום שעובר נחל הקישון ועיצבו בקבוצות כרזות לעידוד המודעות הציבורית לתהליך זה. בשנה"ל תשע"ה מקווים השותפים להרחיב ולהעמיק את פעילות התלמידים בנושא זה.

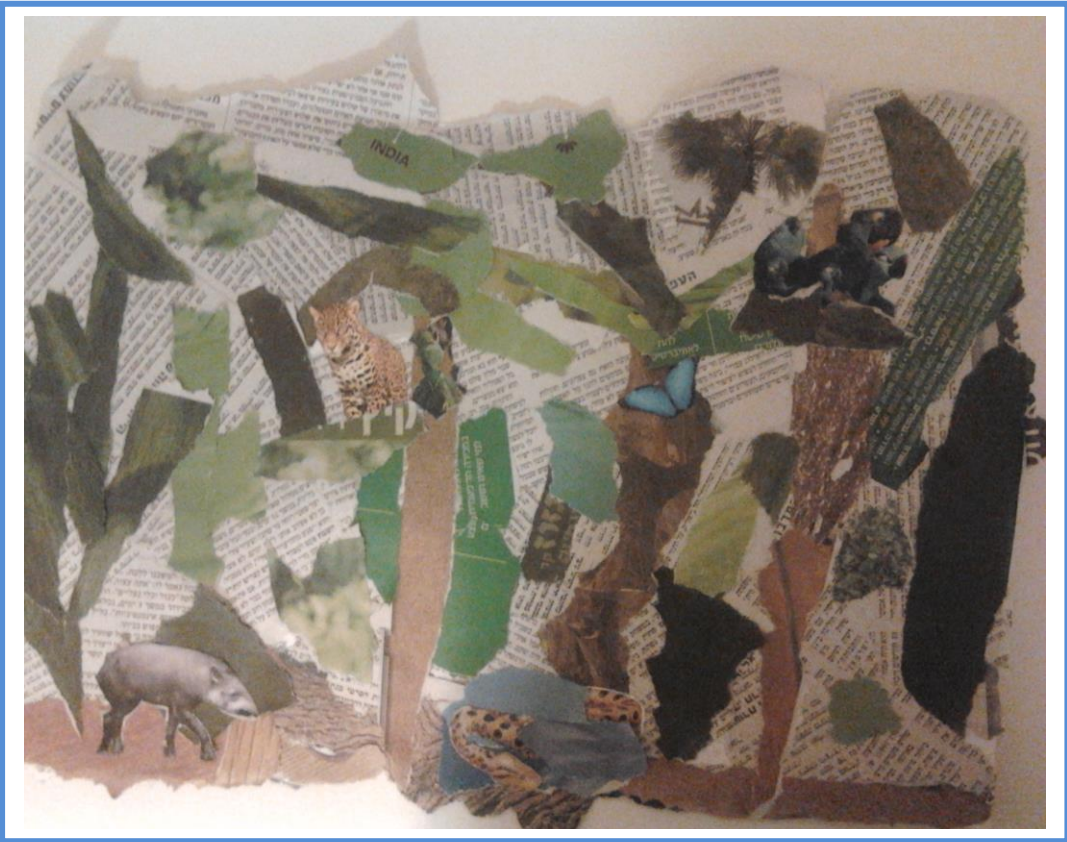

**בנוסף התבקשו התלמידים
לכלול בעבודותיהם חומרים
בשימוש חוזר ובחומרים
מתכלים.
המטרה הייתה להעביר מסרים
חינוכיים לשמירה על הסביבה,
מיחזור וחיסכון, כבוד והערכה
לטבע.**

**בעבודותיהם התבקשו
התלמידים לתאר סביבת
חיים לבחירתם ולאפיין או
מרכיביה וייחודיותה של
הסביבה ולציין את קשרי
הגומלין המתרחשים בה.**

**כחלק משיעורי חקלאות וסביבה
למדו התלמידים על סביבות
חיים ומערכות אקולוגיות.
התלמידים התבקשו ליצור
סביבת חיים, תוך שימוש
בחומרים ממוחזרים.**

**"סביבות חיים"
פרויקט קשרי קיום-
בשיעורי חקלאות וסביבה.
תלמידי כיתה ה' בשיתוף
עם גן כרמית
אפריל 2014**

מטרות העל של בית הספר סביב היסוד המארגן הבית ספרי – "שטחים פתוחים":

1. **מטרות חשיבה:** התלמיד יחקור את סביבתו הקרובה; יבחן ויחוש את מאפייניה; יבחין בין סוגים שונים של שטחים פתוחים; יבין את חשיבותם למערכת האקולוגית ולאדם; יסיק מסקנות בנוגע להשפעתו של האדם על הסביבה; ויציע דרכים להתנהלות נכונה, לצורך שמירה על השטחים הפתוחים.
2. **מטרות ידע:** התלמיד יכיר את השטחים הפתוחים בסביבתו ואת הפעילויות הקהילתיות המתקיימות בהם; התלמיד יידע מיהם הגורמים השונים האחראים על שלמות השטחים הפתוחים; התלמיד ילמד על תהליכים חיוניים המתקיימים בשטחים הפתוחים; התלמיד יתוודע לאיומים על השטחים הפתוחים בסביבתו.
3. **מטרות ערכים:** התלמיד יחוש זיקה לשטחים הפתוחים שבסביבת מגוריו ויגלה אחריות על שימורם; התלמיד יגלה מנהיגות ויוביל מודעות ופעילות ב-ולמען השטחים הפתוחים בסביבתו; התלמיד יתרום לסביבה ולקהילה ע"י הובלת אירועים קהילתיים בשטחים הפתוחים המקומיים.
4. **מטרות התנהגות:** כל תלמיד יאמץ במהלך שנה"ל שטח פתוח בסביבה הקרובה (ילמד אודותיו, יבקר בו, יספר עליו בקהילה ויפעל לשימורו), כך שבתום שש שנים בביה"ס יכיר היטב מגוון אתרים (שטחים פתוחים מסוגים שונים) בסביבתו; כל תלמיד ומשפחה ייקחו חלק במארג הקהילתי הרחב אשר מקדם קיימות כאורח חיים; כל תלמיד יאמץ אורח חיים אישי, כתתי ומשפחתי מקיים בדגש על הפרדת פסולת, חיסכון במשאבים, השתתפות באירועים קהילתיים ברוח הקיימות, הובלת והנהגת אורח חיים מקיים בקהילה, לקיחת אחריות אישית על התנהלותו האישית כאדם בחברה ובסביבה.

הסוגיות בהן יעסוק היסוד המארגן

1. אני וסביבתי - שכבת א'

2. הסביבה היא הבית שלי - שכבת ב'

3. יחסי הגומלין בין האדם לבין השטחים הפתוחים בתוך השכונה – שכבת ג'

4. יחסי הגומלין בין האדם לבין השטחים הפתוחים שבין שכונות העיר – שכבת ד'

5. יחסי הגומלין בין האדם לבין השטחים הפתוחים שבשולי העיר – שכבת ה'

6. מנהיגות ואקטיביזם למען השטחים הפתוחים – שכבת ו'

יעדי ומדדי הצלחה ברמה בית ספרית:

- כל תלמיד מביה"ס ייצא לפחות 3 פעמים במהלך שנה"ל לפעילות מאורגנת של למידה, חוויה וחקר בשטחים פתוחים במרחב השכונות הקהילתי סביב ביה"ס.
- כל תלמיד בביה"ס ייקח חלק ב-2 ימי שיא קהילתיים לפחות במהלך שנה"ל, בדגש קיימות והגברת המודעות לשמירה על השטחים הפתוחים.
- כל תלמיד יתנסה במהלך שנה"ל בהובלת תהליך או פעילות שמטרתה העברת מסר בנושא קיימות לגורם אחר בקהילה הרחבה.
- במסגרת ביה"ס תופרד באופן קבוע הפסולת ל-6 זרמים לפחות: נייר, פלסטיק, אורגני, סוללות, אריזות, פחיות.
- מאי - כחודש שיא שנתי להעלאת המודעות הציבורית לשטחים הפתוחים - יהפוך למסורת במתכונת דומה לזו שהתקיימה בשנה"ל תשע"ד.
- מועצת התלמידים המתנדבת המורחבת תמשיך לפעול במהלך כל שנה"ל, לשמר, לקדם ולטפח את מכלול הפרויקטים שבאחריותה.
- הקשר שנוצר במהלך תשע"ד עם ביה"ס "מענית" בב"ש יצמח לכדי קשר משמעותי הכולל שיתוף מקוון בחומרים, שיח מקוון והוראת עמיתים (של תלמידים ומורים כאחד).
- לפחות 70% מתלמידי ביה"ס יגיעו עם ארוחת עשר ארוזה בקופסאות ללא שקיות.
- כל מורה בביה"ס תעביר במהלך שנה"ל לפחות 3 שיעורים בנושאי קיימות, אשר מתחברים לתחום הדעת בהובלתה.
- התלב"ס שלהלן יהווה בסיס שימושי ויישומי לכלל מורי ביה"ס בכל השכבות.

דרגת השכבה: א'

הסוגיה הסביבתית של השכבה: אני וסביבתי

על מנת לפתח את נושא-העל באופן ספירלי במסגרת ביה"ס, יתמקדו תלמידי שכבה א' במגע ראשוני עם הטבע בסביבה הקרובה לביה"ס (ליצירת פליאה וקשר בלתי-אמצעי ראשוני) ויטמיעו היבט אחד לפחות של אורח חיים מקיים: הבאת ארוחת העשר בקופסאות רב-פעמיות ללא שקיות פלסטיק. כמו כן, על מנת לייסד קשר בין תלמידי השכבה ובני משפחותיהם לבין הקהילה הרחבה, ישתתפו ההורים והתלמידים בסיוור מודרך לנחל רמז-זיו, בו יתוודעו לאתר, כמו גם למערכת הקהילתית הפעילה בו. בנוסף, ישתתפו ההורים ביום שיא בית-ספרי, במסגרתו יצפו במסדר בוקר בהובלת ילדיהם ותלמידי שכבה ו' וישתתפו בפעילות סדנאית לעידוד הבאת ארוחות עשר בקופסאות ללא שקיות פלסטיק.

מטרות ממוקדות של אותה שכבה סביב הסוגיה:

- 1. מטרות חשיבה:** התלמיד ייקח חלק בפעילות חווייתית המעודדת פליאה בסביבה הקרובה; התלמיד יחקור את סביבתו הקרובה וייצור בהשראתה; התלמיד יבין ששקיות הפלסטיק מזיקות לסביבה ולפיכך גם לאדם; התלמיד יסיק כי יש לצמצם את השימוש בשקיות פלסטיק; התלמיד יציע חלופות לשימוש בשקיות פלסטיק.
- 2. מטרות ידע:** התלמיד יתוודע למחזוריות של תהליכים טבעיים בסביבתו הקרובה לפי עונות השנה; התלמיד יתוודע לבעיית השימוש בשקיות הפלסטיק; התלמיד יכיר מונחים בסיסיים חדשים מעולם הקיימות; התלמיד יתנסה במסגרת ביה"ס בהתנהלות אישית מקיימת בדגש טיפול בפסולת והפחתת שימוש במשאבים.
- 3. מטרות ערכים:** התלמיד יחוש אחריות לגבי צמצום השימוש בשקיות פלסטיק ויעביר את המסר להוריו מתוך כוונה להטמיע שימוש בקופסאות אוכל. התלמיד יחוש זיקה וכבוד לסביבתו הטבעית הקרובה.
- 4. התנהגות:** התלמיד ישתמש בשטח הפתוח הצמוד לביה"ס ככר לפעילות חקר ופליאה; התלמיד יעודד את הוריו להקפיד על אריזת ארוחת העשר בקופסה רב-פעמית ללא שקיות; התלמיד יפיץ את המסרים שהופנמו במסגרת מסדר בוקר בפני כל תלמידי ביה"ס והורים.

יעדים ומדדי הצלחה סביב הסוגיה של אותה שכבה:

1. כל תלמידי השכבה ייצאו ל-2 פעילויות חקר ופליאה בשטח פתוח בסביבה במהלך שנה"ל (לפחות)
2. 70% מתלמידי השכבה יקפידו על הבאת ארוחת העשר בקופסה רב-פעמית ללא שקית.

עשייה משותפת	פעילויות: הוראה-למידה-הערכה	מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים 5) (מושגים)	מספר שעות	מקצועות הלימוד
<p>1. השתתפות ביום שיא במסגרת חודש הקיימות (חודש מאי): השתתפות במסדר בוקר וסדנת תלמידים-הורים לעידוד השימוש בקופסאות אוכל רב-פעמיות (ללא שקיות!).</p> <p>2. סיור גיבוש עם הכתה והסביבה - תלמידים והורים - בנחל רמז-זיו (חודש יוני).</p>	<p>1+2 (שיעור כפול) התבוננות וציר אישי בטבע (בחורשה)</p> <p>סתיו ושם_אמנות_א.docx</p> <p>עידוד שימוש אוכל_אמנות_א.docx</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים ייצאו לסיור למידה בחורש הצמוד לביה"ס. • התלמידים יזהו את מאפייני הסתיו בחורש. • התלמידים ייצרו בהשראת החורש. • התלמידים ינסחו במילותיהם מדוע חשוב להביא את ארוחת העשר בקופסה רב-פעמית ללא שקית. • התלמידים ילמדו מהו שימוש חוזר. • התלמידים יביעו ביצירתיות את מסר השימוש בקופסאות אוכל. 	<p>סביבה משאב טבע מעגל החיים בטבע פסולת אחריות אישית לסביבה</p>	5	אומנות
	<p>1+2 (שיעור כפול) ערך חודש חשוון – מעורבות חברתית בדגש אחריות קהילתית: סדנת ילדים הורים להגברת המודעות לשימוש בקופסאות אוכל רב-פעמיות ללא שקיות, הכוללת קישוט קופסה אישית.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים ייצרו קופסאות אוכל אישיות בהן יביאו את ארוחת העשר שלהם ללא שקיות. • התלמידים יעבירו להוריהם מסר בנוגע לחשיבות המעבר לקופסאות אוכל רב-פעמיות ללא שקיות באמצעות פעילות יצירתית. 		2	שיעור "דו": מפתח הל"ב +אומנות
	<p>שימוש בחוברת "קיימות, כי הכל קשור" לכתות גן + א+ב: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publication/s/P0501-P0600/P0541/P0541.pdf</p> <p>1. מהי סביבה? (כל הסובב אותי, הכל בסביבה קשור אלי – איך?). http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publication/s/P0501-P0600/P0541/P0541.pdf פעילות בעמ' 10.</p> <p>2. מה בסביבתי? – קרוב אלי (בחדר) ורחוק ממני (בעולם / יקום), כולל סיור בחצר ביה"ס. שיעור בעמ' 12 בספר</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יבין מהו מרחב ה"סביבה" אליו אנו מתייחסים. • טיפוח הפליאה והסקרנות לגבי הסובב אותנו. • היכרות עם סביבות טבע עירוני ביישוב, סביבה עירונית (ספסל, פסולת, מבנים וכדומה) מרכיבים דוממים (אדמה, סלעים, אוויר וכדומה), מרכיבים טבעיים ומרכיבים מעשה ידי אדם (שלט) • היכרות עם המרכיבים של סביבת הטבע העירוני - הבחנה בין מרכיבים חיים; צמחים ובעלי חיים • חשיפה למגוון המינים המצויים בסביבה הקרובה ובסביבות הטבע העירוני. • עידוד אחריות ומעורבות אישית בטיפוח שטחי טבע עירוני ובמניעת הפגיעה בהם. • טיפוח מיומנויות של תצפית והתבוננות חקרנית בסביבת הטבע העירוני. • התלמיד יחקור את סביבתו ויבחין בתופעות הטבעיות המתרחשות בה בעונות השנה השונות. • התלמיד יבין כי מרכיבי הסביבה הם הבסיס למוצרים בשימוש 		5	שפה

	<p>"במבט חדש" לכתה א: http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94481590#13.9128.3.none</p> <p>3. מה בסביבה? – פתוח (טבע) מול פיתוח (בינוי, טכנולוגיה):</p> <p>http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0541/P0541.pdf פעילות בעמ' 19 בחוברת.</p> <p>4. שיעור בנושא חומרים בטבע – שמש, רוח, מים, אדמה (שיעורים מתוך השער השני בספר "במבט חדש" לכתה א'):</p> <p>http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94481590#13.9128.3.none</p> <p>5. החומרים בטבע כמשאבים לשימוש</p> <p>http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0541/P0541.pdf פעילות בעמ' 28</p>	<p>האדם.</p> <ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יציע דרכים לטייע בשימור הסביבה. • טיפוח תחושת אחריות אישית ומעורבות בטיפוח שטחי טבע עירוני ובמניעת פגיעה בהם • הגברת המודעות לחשיבותו של פיתוח בר-קיימא • חשיפה לקשרי גומלין הקיימים בין יצורים חיים בסביבת הטבע העירוני • טיפוח הקשר הרגשי שבין הילדים לעצים • הבנה כי העץ הוא משאב טבע חשוב, ובני האדם מפיקים ממנו תועלות רבות • הבנה כי האדם משפיע על העצים ועל היערות בעולם על ידי כריתה (לשימוש בעץ, ליצירת שטחים חקלאיים או למגורים, נטיעה, שרפה, העתקה ועוד) • הבנה כי עצים גדלים ומתחדשים באיטיות רבה, ולכן אם הם נפגעים - הם ישתקמו רק לאחר זמן ממושך. 			
	<p>1+2 (כפול) סיור פליאה ממוקד טבע עירוני בחורשה – חושים - דואר סביבה בחורשה והתבוננות. הצעות לפעילויות:</p> <p> דואר סביבה חושים.doc</p> <p>3.</p> <p> תרגילי הפוגה וח פתוח_צעירים.doc</p> <p>4.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד ייצא לפעילות התבוננות בחורשה הסמוכה לביה"ס. • התלמיד יחקור את מאפייני החורשה הסמוכה לביה"ס. • התלמיד יחווה פליאה מהטבע בחורשה. 		2	שיעור "דו": שפה +מדעים

<p> חקר בחורשה פול_מדעים_א.docx 5.</p> <p> תהליך ר_3-1_מדעים_א.docx 6.</p> <p> סיכום תהליך בטה_מדעים_א.docx 7.</p> <p>8. מעגל החיים - יחסי הגומלין בטבע + דף עבודה.</p> <p>9. תלות האדם בסביבה – צרכי קיום. שילוב סרטון</p> <p> רצף מערכי סולת_שכבה_א.docx 10.</p> <p>11. השפעת האדם על הסביבה – סיוע ונזק. שימוש בסרטון: https://www.youtube.com/watch?v=RHLkDHgkDsk&list=PLt_MKuxN7894srbzAiQTXyJej1vNEexKN</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתמקדו במאפייני הסתיו, ויזהו את המצבים "בזמן אמת". • התלמידים יבחינו בפסולת שהשאירו בחורשה ויפעלו למען ניקיון החורשה. • התלמיד ישער במה הטקסט עוסק? • התלמיד יכיר את המושג ירקות שורש ועלים. • התלמיד ימייין את הזרעים. • התלמיד יכיר את התנאים להם נזקק הזרע בכדי לנבוט. • התלמיד יבין את ההבדל בין פרי לירק. • התלמיד יבין מהם התנאים הדרושים לנביטה. • התלמידים יבססו וירחיבו את הידע על בעיית הפסולת. • התלמידים ילמדו על מסלול הפסולת כיום. • התלמידים יזהו פסולת ביתית. • התלמידים ימיינו פסולת ביתית. • התלמידים יבינו את חשיבות ההפחתה במקור. • התלמידים יזהו את מרכיבי האשפה. • התלמידים ילמדו את כללי המיון. • התלמידים יבינו את כללי ההפחתה במקור. • התלמידים יבינו מהי צרכנות נבונה ומקיימת. • התלמידים יבינו שיש מוצרים בהם ניתן להשתמש שימוש חוזר. • התלמידים יבינו שגם הם יכולים להשתמש בשימוש חוזר בחפצים מסוימים. • התלמידים יבינו את עקרונות המחזור. • תלמידים יישמו ויתרגלו את ההפרדה של פסולת על פי החומר. 		11	מדעים
<p>(אפריל) חודש ניסן – אחדות ושונות: פעילות קהילתית בדגש והיגדת לבנך – סיור עם ההורים לרמז-זיו, הכולל ניקיון הנחל והעברת מסר השמירה על הסביבה (שיעור כפול)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים והוריהם יסיירו יחד בנחל רמז-זיו העובר בשכונה • התלמידים והוריהם ילמדו על חשיבות שימור הנחל • התלמידים והוריהם יתוודעו לפעילות הקהילתית בנחל • התלמידים והוריהם ינקו את הנחל 		2	שיעור "דו": מדעים ומפתח הל"ב
<p>חודש שבט – אחריות (אחריות על מעשיי – שמירה על הניקיון והפרדת הפסולת):</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יקח אחריות על מעשיו בהקשר של שמירת הניקיון והטיפול בפסולת. • התלמידים יכירו את סביבתם הקרובה • התלמידים יזהו את תוואי נחל רמז-זיו • התלמידים ימנו מה נותן הנחל לאדם 		4	מפתח הל"ב

	<p> אדר-נתינה_מפתח הלב_א.docx</p> <p> אייר-כבוד_מפתח הלב_א.docx</p> <p> תמוז-בטחון מפתח_הלב_א.docx</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתארו את יחסי הגומלין בין האדם לנחל • התלמידים למדו כי ביכולתם לתת גם בגילם הצעיר • התלמידים יזהו יצורים חיים בסביבתם • התלמידים יכירו את מאפייני היצורים החיים בסביבה • התלמידים יזהו סכנות בשטחי ציבור פתוחים 			
--	---	--	--	--	--

דרגת השכבה: ב'

הסוגיה הסביבתית של השכבה: הסביבה היא הבית שלי

על מנת להמשיך, לפתח ולטפח את החיבור בין התלמיד לסביבתו הטבעית והקהילתית, תתמקד הלמידה בשכבה ב' בזיהוי מאפייני השכונה השונים; הבדלה בין טבעי למלאכותי; הבנה מה תורמת לנו הסביבה המגוונת בה אנו חיים ברמה החומרית והקהילתית. כמו כן, יתוודעו התלמידים בצורה מעמיקה יותר לבעיית הפסולת ולאחריות של הפרט על מעשיו בתחום זה. בנוסף, יעמיקו התלמידים חקר, התבוננות וניתוח מאפייני סביבתם הטבעית.

מטרות ממוקדות של אותה שכבה סביב הסוגיה:

1. **מטרות חשיבה:** התלמיד יחקור את סביבתו וימין את הקיים לטבעי ומלאכותי; התלמיד יזהה את קיומם של יחסי גומלין בינו לבין מרכיבי סביבתו, התלמיד יסיק שעליו לשמור על סביבתו כי הוא ורווחתו חלק בלתי נפרד ממנה; התלמיד יציע דרכים בהן הוא יכול לשמור על סביבתו.
2. **מטרות ידע:** התלמיד יכיר מושגים חדשים המתייחסים ליחסי הגומלין בינו לבין סביבתו; התלמיד יכיר את אופני השפעתו על הסביבה; התלמיד יכיר תהליכים טבעיים המתרחשים בסביבתו העירונית והטבעית; התלמיד יתוודע לבעיית הפסולת.
3. **מטרות ערכים:** התלמיד ינהג בכבוד כלפי סביבתו ויהיה אחראי להתנהגותו בדגש שמירה על ניקיון הסביבה, שמירה על החי והצומח.
4. **התנהגות:** התלמיד ישתתף בניסוח אמנה לשמירה על הסביבה; התלמיד יקפיד על ניקיון הסביבה ושמירת החי והצומח כאשר הוא מסתובב בשכונה; התלמיד יתחיל להפריד פסולת במסגרת ביה"ס.

יעדים ומדדי הצלחה סביב הסוגיה של אותה שכבה:

1. כל תלמידי השכבה ייצאו לפחות 3 פעמים במהלך השנה לפעילות / סיור למידה / חקר / חוויה בשכונה.
2. כל תלמידי השכבה יתחילו להפריד פסולת במסגרת ביה"ס והכיתה.
3. תוצג תערוכת תוצרים שכבתית בעקבות סיור הכרת מאפייני השכונה ויחסי הגומלין בינם לבין התושבים (התלמידים)
4. כל תלמידי השכבה ישתתפו בניסוח ויחתמו על אמנה למען שמירה על הסביבה
5. כל תלמידי השכבה ישתתפו באוטובוס הליכה לפחות פעם אחת בשנה.

עשייה משותפת	פעילויות: הוראה-למידה-הערכה	מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים (5)	מספר שעות	מקצועות הלימוד
<p>1.השתתפות ביום שיא במסגרת חודש הקיימות (חודש מאי). הפעלת תחנה בנושא הפרדת ומיחזור פסולת בשיתוף ההורים.</p> <p>2.הקמת תערוכת תוצרים בעקבות סיור בשכונה (שיעורים 1-4 בשיעור "דו" שפה + מולדת)</p>	<p>1+2 (שיעור כפול): סיור בסביבת ביה"ס וזיהוי אתרים ומאפיינים בסביבה (אתרי טבע כגון חורשות וגנים, ואתרים עירוניים כגון מרכזים מסחריים ובתים- בירור מה הם מספקים לנו?)</p> <p>3+4 הבעה, תיאור וסיכום הממצאים (עבודה בקבוצות – מיון בטבלאות) + התרשמות מהסיור (הבעה יצירתית לבחירה: שיר, ציור, דגם וכד') + הצגת תוצרים בתערוכה בית-ספרית.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד ייצא לסיור להכרת השכונה. • התלמיד יזהה אתרים מסוגים שונים בשכונה. • התלמידים ינתחו בקבוצות את ממצאיהם: • התלמיד יגדיר לגבי כל אתר בשכונה כיצד הוא משמש את תושבי השכונה. • התלמיד ימין את סוגי האתרים לאתרים טבעיים ומלאכותיים • התלמיד ימצא את המכנה המשותף לכל האתרים הטבעיים ולכל המלאכותיים . • התלמיד יביע את מסקנותיו בצורה יצירתית. • התלמיד יציג את יצירתו בתערוכה בית-ספרית. 	<p>סביבת חיים</p> <p>פסולת</p> <p>מיחזור</p> <p>סביבת החיים שלי</p> <p>שמירה על הטבע</p>	4	שיעור "דו" שפה +מולדת
	 העץ הנדיב_שפה_ב.docx הצב של אורן_שפה_ב.docx אקו ולוגי_שפה_ב.docx פרח אל _שפה_שכבה_ב.doc	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יכירו את סביבתם הקרובה • התלמידים יזהו את סיבתם והעצים בסביבתם • התלמידים ימנו מה נותן העץ לאדם • התלמידים ימנו את ההבדלים בין העץ בחורש הטבעי והעץ בבית • התלמידים יתארו את יחסי הגומלין בין האדם לעץ • התלמידים ילמדו כי ביכולתם לתת גם בגילם הצעיר • התלמידים יכירו את המושג מגוון המינים • מאפייני היצורים החיים • הכרות עם מגוון מינים בטבע העירוני • פיתוח תחושת אחריות לגבי הסביבה והמינים הקיימים בה • התלמידים יזהו מרכיבי סביבה • התלמידים יזהו מפגעים המתוארים בסיפור • התלמידים ישוו בין שתי סביבות לפני ואחרי השפעת "האדם" עליהן • הילדים יפנימו ויישמו את הכללים לשמירה על הסביבה. • שיתוף הילדים בניקיון הסביבה. 		4	שפה

	 פרח אל תבכה doc_שפה_שכבה ב.doc	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יפתחו מודעות לסביבה הקרובה אליהם. • התלמידים יצרו סביבה פורחת מחומרים שנאספו מהטבע וחומרי פסולת • התלמידים ימיינו את חומרי הפסולת • התלמידים יאפיינו את הסביבה הפורחת. • התלמידים יצרו סביבה פורחת 		2	שיעור "דו" שפה אמנות+
	<p>1 טבעי ומלאכותי בסביבת החיים (שער שני): http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94485083#4.3243.2.none</p> <p>2 אנחנו משפיעים על סביבת החיים שילוב סרטון (ראיון לילדים אודות איכות הסביבה- ערוץ לוגי): https://www.youtube.com/watch?v=IPV4NfDV3MA</p> כתיבת אמנה docx_שכבה ב.docx	<ul style="list-style-type: none"> • להתוודע למגוון החומרים ולמגוון היצורים החיים בסביבה ולאפיין אותם על פי תכונותיהם; • להבין שהאדם למד לנצל חומרים ויצורים חיים לסיפוק צרכיו הקיומיים, החברתיים והתרבותיים; • להבחין בין מרכיבים חיים לבין מרכיבים דוממים בסביבה ולדעת להבדיל ביניהם על פי מאפייני החיים; • להבין את החשיבות שיש לחקר המדעי ולפיתוח הטכנולוגי להבנת תופעות ותהליכים בסביבה ולסיפוק צרכים אנושיים; • להבין את החשיבות שיש לקיום אורח חיים בריא לקידום הבריאות ולשיפור איכות החיים; • להבין כי שימוש בלתי מבוקר בחומרים וביצורים החיים בסביבה עלול לפגוע בכל מרכיבי הסביבה • להבין כי על האדם מוטלת האחריות לקדם את בריאותו ולהשתמש באופן מושכל במרכיבי הסביבה, תוך אימוץ • בהבנת עקרונות של פיתוח בר קיימא למעננו ולמען הדורות הבאים. • טיפוח הקשר שבין הילדים ליער ולחורש • טיפוח המודעות לשמירה על היער והחורש • אימוץ דרכי התנהגות ביער ובחורש: שמירה על ניקיון, שמירה על היצורים החיים, זהירות באש. • התלמידים ינסחו אמנה המחייבת אותם לשמירה על הסביבה. 		3	שיעור "דו" שפה +מדעים
	<p>1-6 : יחידת הוראה "הפרדת פסולת במקור", משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה, לכתות א-ב (לא קיים כקובץ או בקישור מקוון, אלא רק כחוברת מודפסת וכדיסק פעילויות עם מערכי שיעור, עזרים ומצגות, הנמצא בביה"ס)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי שלהם על בעיית הפסולת • התלמידים ילמדו על מסלול הפסולת הקיים כיום ועל השלכותיו על הסביבה (תפיסת שט"פ וזיהום אוויר) 		11	מדעים

	 <p>הפרדת פסולת ר_יחידת הוראה.png</p> <p>חקר סימני חיים ורשה_שכבה ב.docx</p> <p>8+9 10+11 (כפול) חוקרים סביבה – חוקרים את מאפייני החיים - בעלי חיים וצמחים (חקר בסביבת ביה"ס ובחורשה). שימוש בחוברת "קיימות, כי הכל קשור" לכתות גן + א+ב: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0541/P0541.pdf פעילות בעמוד 10</p> <p>ובספר "במבט חדש" לכתה ב: http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94485083#12.1530.1.none</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבחינו בין יצורים חיים לבין דוממים בסביבת ביה"ס • התלמידים יתארו את סימני החיים המשותפים לכל היצורים החיים • 			
	<p>1 פרק א – לימוד הפרק תוך התייחסות לתפיסת סביבת החיים והמערכת האקולוגית של כדור הארץ.</p> <p>2 פרק ב – התמקדות בפסוק "לעבדה ולשמרה" – דגש על האחריות של האדם.</p> <p>3 פרק ג' – רעיון עץ הדעת ומשמעותו: הפרת האיזון הטבעי (האלוהי) מחריב את האדמה.</p>	<p>התלמיד יקשר בין הרעיונות המרכזיים בפרקים הנלמדים בספר בראשית לבין עקרונות הקיימות הבסיסיים</p>		3	תורה
	<p>1 חודש חשוון – נושאים מרכזיים: פטירת עוזי חיטמן ומסרים חברתיים ביצירתו: ניתוח השיר "אחר הצהריים בשכונה" של עוזי חיטמן: http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=778&wrkid=15791</p> <p>, תוך התייחסות לשטחים הפתוחים הבטוחים והנעימים שמאפשרים את המשחק החברתי (גנים ציבוריים): העץ, המשחק המשותף. להעלות דיון על הכללים בשכונה (לשמור על הניקיון? לשמור על החי והצומח? למן מי?)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבינו שסביבת השכונה היא נוף חיים • התלמידים ייקחו אחריות על שמירת הניקיון והטבע בשטחים הפתוחים השונים בשכונה. • התלמידים יתוודעו לפרויקט "אוטובוס ההליכה" הבית-ספרי וחשיבותו לשמירה על איכות הסביבה • התלמידים יגייסו תלמידים צעירים להשתתפות באוטובוס ההליכה הבית-ספרי באמצעות הפעלות ושיעורים שיכינו 		2	שיעור "דו" + מולדת מפתח הלב

	<p>2 חודש טבת – נושא מרכזי: המסלול הבטוח בדרך לביה"ס וחזרה + ילדים מפעילים ילדים. שיעור אודות אוטובוס ההליכה בביה"ס, המוביל לפעילות בהובלת התלמידים לצורך גיוס יתר תלמידי ביה"ס לפרויקט והעלאת המודעות לנושא.</p>				
	<p> שבט-אחריות_מפת ח הלב_ב.docx</p> <p> אייר-כבוד-לג _מפתח הלב_ב.docx</p> <p> תמוז-בטיחות_מפת ח הלב_ב.docx</p>	<ul style="list-style-type: none"> • העלאת המודעות לחשיבות השמירה על פרחי הבר • ברור אחריות הלומדים להימנע מהתנהגויות הפוגעות בפרחי הבר • עידוד הלומדים לגלות אחריות אישית ומעורבות חברתית בהגנה על פרחי הבר • התלמידים יבינו את הבעיות הסביבתיות הנובעות כתוצאה מחגיגת והדלקת המדורה בל"ג בעומר • התלמידים יציעו פתרונות אפשריים להקטנת הנזקים ושמירה על הסביבה בל"ג בעומר • התלמידים יסבירו מהם שטחים פתוחים • התלמידים יסבירו מה מאפיין שטחים פתוחים • התלמידים יסבירו מהם הסכנות בשטחים פתוחים 		3	מפתח הלב"ב

דרגת השכבה: ג'

הסוגיה הסביבתית של השכבה: יחסי הגומלין בין האדם לבין השטחים הפתוחים בתוך השכונה

בשנתיים הראשונות בביה"ס התבססה זיקתו של התלמיד לסביבתו על מגע בלתי אמצעי, פליאה, חוויה וחקר. בשנתיים הראשונות הוטמעה בתלמידים ההבנה כי קיימים יחסי גומלין בין האדם לסביבתו, ממנה נובעת תחושת אחריות אישית להתנהלות מכבדת ומתחשבת כלפי מרכיבי הסביבה המגוונים. בשנה השלישית יבדילו התלמידים בין סוגים שונים של שטחים פתוחים בסביבת מגוריהם, ויכירו תהליכים החברתיים-קהילתיים המתפתחים סביב השטחים הפתוחים והשפעותיהם, תוך התמקדות באתר מקומי אחד: הגינה הקהילתית (גינת אלעד). לסיכום הפעילות השנתית יעבירו תלמידי השכבה את המסרים שלמדו "לדור הבא" - תלמידי אשכול גני הילדים בשכונה – במסגרת פעילות בגינה הקהילתית עצמה.

מטרות ממוקדות של אותה שכבה סביב הסוגיה:

1. **מטרות חשיבה:** התלמיד יבחן סוגים שונים של שטחים פתוחים בסביבתו ויזהה הבדלים במאפייניהם והשפעתם על האדם; התלמיד יחקור תהליכים טבעיים וחברתיים המתרחשים בגינה הקהילתית; התלמיד יתנסה בטיפול בפסולת אורגנית ויעקוב אחר תהליך הפירוק של הפסולת (באמצעות הפעלת קומפוסטר).
2. **מטרות ידע:** התלמיד יבין את חשיבותם של השטחים הפתוחים למערכת האקולוגית ויכיר את הסיבות להתמעטותם והתלדלותם; התלמיד יכיר את סיפורה של הגינה הקהילתית "גינת אלעד"; התלמיד יידע מהן גינות קהילתיות ובמה הן נבדלות משטחים פתוחים אחרים בסביבה העירונית.
3. **מטרות ערכים:** התלמיד יתחבר לאחדות הקהילתית המתגבשת סביב הפעילות בגינה ויגלה מנהיגות בהעברת המסר לדור הבא (ילדי אשכול הגנים).
4. **התנהגות:** התלמיד ישתתף בפעילות הקהילתית המתקיימת בגינה הקהילתית; התלמיד יפריד פסולת וייקח חלק פעיל בתחזוקת הקומפוסטר.

יעדים ומדדי הצלחה סביב הסוגיה של אותה שכבה:

1. כל תלמידי השכבה ייצאו לפעילות בגינה הקהילתית לפחות פעמיים במהלך שנה"ל, כולל הפעלת ילדי הגנים בגינה.
2. הקומפוסטר הבית-ספרי יתופעל כראוי ע"י תלמידי השכבה ויספק קומפוסט איכותי לגינות ביה"ס.
3. לפחות 50% מתלמידי השכבה ישתתפו בפעילויות קהילתיות (שלא במסגרת בית-ספרית מחייבת) בגינה הקהילתית.
4. תתקיים תערוכת כרזות של תלמידי השכבה בנושא שמירה על פרחי הבר (ראה שיעור שפה)

עשייה משותפת		מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים (5)	מספר שעות	מקצועות הלימוד
<p>1. תלמידי השכבה יקיימו פעילות לילדי אשכול הגנים בגינה הקהילתית (ראה מערך שיעור "דו" שפה ומפתח הל"ב)</p> <p>2. התלמידים יקימו תערוכת כרזות לשמירה על פרחי הבר (ראה שיעור שפה)</p>	 גינה קהילתית-גינת אלעד_שכבה ג.docx שטחים פתוחים שכונה_שכבה ג.docx האדם והשטחים תוחים_שכבה ג.docx	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יזהו את השכונה בה הם גרים • התלמידים יזהו אתרים הקהילתיים בסביבתם • התלמידים יבינו את המושג "קהילה" • התלמידים יבינו את החשיבות הרבה לטיפוח האתרים הקהילתיים • התלמידים יכירו את המושג שטח פתוח • התלמידים ילמדו על חשיבותם של שטחים פתוחים והצורך בהם • התלמידים ימיינו בטבלה מושגים הקשורים לשטחים פתוחים ושימור מול פיתוח • התלמידים יבינו את תרומתם של השטחים הפתוחים • התלמידים יבינו את השינוי שחל על פני כדור הארץ מאז היווצרו מבחינת כמות ואיכות השטחים הפתוחים • התלמידים יבינו את משמעות התפתחות האדם והשפעתו על כדור הארץ 	<p>שטחים פתוחים</p> <p>משאבי טבע</p> <p>הפרדת פסולת</p> <p>גינה קהילתית</p> <p>השכונה שלי</p> <p>כסביבת חיים</p>	4	מולדת
	<p>1-2 סיור לבחינה וסיווג סוגים שונים של שטחים פתוחים בשכונה, כולל הבדלים במאפיינים טבעיים ומלאכותיים (חצר בי"ס, גינה פרטית, פארק ציבורי, גן משחקים, חורשה, נחל וכד').</p> <p>שימוש בשטח וכהכנה לסיור בחוברת "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו מטעם משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה: מה צריך כדי לחיות?:</p> <p>http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-a.pdf</p> <p>המערכות האקולוגיות – הבסיס לקיומנו:</p> <p>http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-b.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד ייצא לסיור למידה בשכונה • התלמיד יזהה סוגים של שטחים פתוחים בשכונה • התלמיד ימפה את ההבדלים בין סוגי השטחים הפתוחים בשכונה מבחינת מראה, מאפיינים, תפקוד במערכת האקולוגית, תפקוד במערכת הקהילתית וכו'. • התלמיד יחשוב אילו איומים יש על שטחים פתוחים מסוגים שונים בשכונה (פיתוח, לכלוך, ונדליזם, הזנחה וכו') • התלמיד יחשוב ויסיק מה יקרה אם ייפגעו או יאבדו חלק מהשטחים הפתוחים בשכונה • התלמיד ישתתף ביום שיא בגינה הקהילתית "אלעד" • התלמיד יבצע פעילות חקר בגינה הקהילתית אלעד • התלמיד יפעל למען השבת פרחי הבר במסגרת הפעילות בגינה • התלמיד יפנים מסרים הנוגעים לחשיבותה של הגינה במטרה להעבירם לילדי אשכול 		2	שיעור "דו" + מולדת מדעים

	<p>מדעים</p> <p>10</p>		<p>הגנים ביום שיא מסכם.</p>		
			<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי שלהם על בעיית הפסולת – הרכב וכמות הפסולת המועברת להטמנה. • התלמידים יבינו את השפעותיה של בעיית הפסולת על הסביבה, על בריאותם ועל איכות חייהם. • התלמידים יבינו כיצד משאב טבעי הופך בתהליך מורכב למוצר צריכה. • התלמידים יבינו כי יש מגוון השפעות הסביבתיות לתהליך הפקת מוצר ממשאב טבעי. • התלמידים יבחנו כיצד פעילותם האישית משפיע על מעגל הייצור והצריכה של מוצרים. • התלמידים יסיקו שמוטלת עליהם אחריות לפעול למען מזעור השפעתם האישית המזיקה מההיבט של צריכת משאבים. • התלמידים יציעו דרכים למזעור השפעתם המזיקה ויתנסו בהם במסגרת ביה"ס (מיחזור, שימוש חוזר, הפחתה במקור). 	<p>1-6 : יחידת הוראה "הפרדת פסולת במקור", משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה, לכתות ג-ד (לא קיים כקובץ או בקישור מקוון, אלא רק כחוברת מודפסת וכדיסק פעילויות עם מערכי שיעור, עזרים ומצגות, הנמצא בביה"ס)</p> <div style="text-align: center;"> <p>הפרדת פסולת ר_יחידת הוראה.png</p> </div> <p>7 – במסגרת נושא הלימוד "תהליך התיכון": התמקדות במעגל ממשאב למוצר צריכה. שימוש בחוברת "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו מטעם משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה:</p> <p>טביעת הרגל האקולוגית http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-c.pdf</p> <p>8 - תוצרי לוואי של הפקה ועיבוד חומרים, והשפעותיהן הסביבתיות. עמ' 49 בספר "במבט חדש" לכתה ג: http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=94197999#50.5452.6.fitwidth</p> <p>9 – טכנולוגיה למען הסביבה (פתרונות טכנולוגיים "ירוקים"). שימוש בחוברת "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו מטעם משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה: המצאות וחידושים: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-e.pdf</p> <p>10 – שיעור מקוון בנושא אנרגיה מקיימת –</p>	

<p>אתר האינטרנט "אנרגטי" של המשרד להגנת הסביבה: http://kids.gov.il/energy / תוך התייחסות לגג הסולארי של ביה"ס (כחלק מהתקנת קולטים סולאריים על מבני הציבור בחיפה): http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03051.pdf</p>				
<p>מקבץ שיעורים המתייחס להבדלים בין חקלאות לחץ לחקלאות אורגנית – השפעה על תהליכי הייצור, אופן השימוש בחומרים, השפעה על המוצר והשפעות סביבתיות (תוך התייחסות לגידולים האורגניים בגינה הקהילתית וגינות ביה"ס). פעילות בכתה ובגינות ביה"ס. הסתייעות בתכנית הלימודים בחקלאות לכתות ג:</p> <p> ת.ל. חקלאות לכתה ג.doc</p>	<p>מטרות בתחום ההכרתי:</p> <ul style="list-style-type: none"> • תלמידים ידעו עובדות, מושגים ועקרונות בתחומי החקלאות והסביבה. • התלמידים יהיו מודעים לתהליכי יסוד הקשורים לאורגניזמים ולאוקלוסיות שונות. • התלמידים יבינו את ההיבטים החקלאיים והאקולוגיים של התערבות האדם בסביבה. • התלמידים ילמדו מושגים פשוטים הקשורים להיבטים כלכליים של החקלאות. • התלמידים יכירו דוגמאות של שימוש בעקרונות ביולוגיים לפתרון בעיות חקלאיות וסביבתיות. • התלמידים יכירו דוגמאות של התערבות האדם בטבע לצורך קיומו. • התלמידים יהיו מסוגלים להבין מיידע הנמסר בצורת טבלאות וגרפים. • התלמידים יפתחו יכולת לתכנן, לבצע ולהסיק מסקנות מבצע ניסויים בשדה ובסביבה. <p>מטרות בתחום הריגשי:</p> <ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יפתחו גישה אסתטית לסביבה. • התלמידים יפתחו עמדות חיוביות לשמירת הטבע, טיפוח הסביבה, גידול צמחים ובעלי חיים. • התלמידים ייהנו מכך שעבודתם נושאת פרי. • התלמידים יפתחו אחריות וגישה חיובית לרשות הרבים. • התלמידים יפתחו נכונות ויכולת לעבודת צוות. • התלמידים יפתחו רגישות לבעיות בטיחות. <p>מטרות בתחום הפסיכו-מוטורי :</p> <ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יפתחו מיומנויות הקשורות בעבודה מעשית בחקלאות. 		3	שיעור מדעים שפה "דו" +

		<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יפתחו מיומנויות הקשורות לכללי בטיחות בעבודה. • התלמידים יפתחו הרגלי סדר, דייקנות וניקיון. 			
	<p>1 שיעור בנושא שטחים פתוחים, בשילוב סרטון: https://www.youtube.com/watch?v=u6fEUIHSZ6o</p> <p>2 שיעור בנושא הפרדת פסולת הכולל שימוש בדף עבודה הלקוח מאתר: http://www.hem.co.il/db/lessons/lesson44.doc</p> <p> מערך מיחזור פסולת_כתה ג.doc</p> <p> פרחי הבר (כפול)_שפה ג.doc 3+4</p> <p> שומרים על זיכרון_שפה ג.doc 5</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יבין מה חשיבותם של השטחים הפתוחים לאדם ולסביבה • התלמיד יקבל השראה לפעילות קהילתית למען השטחים הפתוחים ע"י צפייה בסרט המציג פעילות רלוונטית • התלמיד יבין את הקשר בין טיפול בפסולת לבין מצב השטחים הפתוחים • התלמידים יעריכו את חשיבות השמירה על פרחי הבר ובתי הגידול שלהם בישראל. • התלמיד יתחבר לטבע והתייחסותו החיובית לסביבה תגבר. • תיווצר תחושת מעורבות ואכפתיות כלפי הסביבה בכלל וכלפי השמירה על פרחי הבר בפרט. • הגברת המודעות לחשיבות השמירה על סביבה נקייה. • הדגשת החשיבות של שטחים פתוחים, טבעיים ורציפים. • התלמידים יכירו את בעיית הלכלוך באתרי טבע ובשטחים הפתוחים. • התלמידים יסיקו כי עליהם לקחת אחריות על סביבתם ושעליהם לגרום לשינוי בהתנהגות של האזרחים. 	5	שפה	
	<p>1-3 חודש חשוון – נושא: מעורבים חברתית ופועלים למימוש הזכות להיות שותף בפעילות קבוצתית – פעילות בגינה הקהילתית "גינת אלעד" כהכנה להפעלת ילדי אשכול הגנים:</p> <p> מערך יום שיא בגינת אלעד.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> • משתתפים יכירו מקרוב את הגינה הקהילתית עליה למדו בכתה. • המשתתפים יתנסו בפעילויות מגוונות אותן ניתן לבצע בגינה הקהילתית המעבירות מסרים לגבי שטחים פתוחים בעיר. • המשתתפים יבינו כי עליהם להעביר את אותם מסרים והפעלות לילדי הגנים ביום השיא. 	3	שיעור "דו"ב" שפה + מפתח הל"ב	
	<p>1 חודש שבט – נושא: ט"ו בשבט - אחריות ליהנות מהעץ ותנובתו תוך הימנעות מהשחתה והתחשבות באחר. ניתן להיעזר</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יבין כי במסגרת יחסי הגומלין בינו לבין סביבתו הוא מקבל ועליו גם לתת. 	3	מפתח הל"ב	

	<p>במערכים מטעם בית ברל: http://apps.beitberl.ac.il/almog/attachments/8c622f0d-00ad-470c-b82d-3caf40d74394.pdf</p> <p>2 חודש אדר – נושא: הרווחים שבנתינה. כיצד אני נותן לסביבה?</p> <p> שומרים על העולם.pdf.</p> <p>3 חודש ניסן – נושא: פטירת אהוד מנור ומסריו החברתיים, תוך ניתוח השיר "אדמה" (מה המשמעות של אמא אדמה? הקשר בין האדם לאדמה וכד'): http://shironet.mako.co.il/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=58&wrkid=43</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יגלה אחריות אישית לסביבתו ויציע רעיונות כיצד ביכולתו לתת לסביבה. • התלמיד יסביר את הרווח האישי שבנתינה לסביבה. • התלמיד ידון במהות הקשר שבין האדם לאדמה (לסביבה) 			
--	--	---	--	--	--

דרגת השכבה: ד'

הסוגיה הסביבתית של השכבה: יחסי הגומלין בין האדם לבין השטחים הפתוחים שבין שכונות העיר

בשלוש שנותיהם הראשונות בביה"ס התוודעו התלמידים לנושא השטחים הפתוחים באופן כללי, תוך חקר ומגע בלתי אמצעי עם השטחים הפתוחים בסביבתם המיידית בתוך השכונה (חצרות אחוריות, גני שעשועים, גינה קהילתית וכד'). בשנתם הרביעית תתמקד הלמידה בשטחים הפתוחים שבין שכונות העיר – במרחב הקהילתי הרחב יותר (נחלים, חורשות, שדות וכד'). התלמידים יעמדו על ההבדלים בין השטחים הללו לשטחים שבתוך השכונה (גודל, תפקוד, איומים ייחודיים וכללי ההתנהגות הייחודיים הנדרשים בהם). בנוסף, יחברו תלמידי השכבה לתלמידים מבי"ס אחר במרחב הקהילתי המשותף, למען חיזוק קשרי הקהילה, בדגש על שמירת השטחים הפתוחים.

מטרות ממוקדות של אותה שכבה סביב הסוגיה:

- 1 מטרת חשיבה:** התלמיד יבחן ויחקור את ההבדלים בין השטחים הפתוחים הגדולים שבין השכונות לבין השטחים הפתוחים שבתוך השכונות; התלמיד יזהה וישווה את סדרי הגודל של מערכות החיים הטבעיות, כמו גם האיומים, החלים על סוגי השטחים הפתוחים השונים במרחב הקהילתי; התלמיד יגדיר כללי "עשה" ו-"אל תעשה" בשטחים הפתוחים שבין השכונות (בדגש על מניעת שריפות, מניעת זיהום, מניעת התבססות מינים פולשים). התלמידים ידונו בדילמות מקומיות אקטואליות של שימור מול פיתוח בשטחים הפתוחים שבמרחב הקהילתי.
- 2 מטרת ידע:** התלמידים יתוודעו לאיומים נפוצים ייחודיים על השטחים הפתוחים הגדולים שבתוך המרחב העירוני, כמו גם על פתרונות המאזנים בין צרכי האדם לצרכי הסביבה (בדגש על פסולת בניין וחיץ אש). התלמיד יידע מיהם הגורמים האחראים על שמירת השטחים הפתוחים וכיצד ניתן ליצור עמם קשר.
- 3 מטרת ערכים:** התלמיד יגלה אחריות כלפי התנהלותו האישית בשטחים הפתוחים, ויפעל לשיתוף וגיוס חברי קהילה נוספים למען מטרה חשובה זו.
- 4 התנהגות:** התלמיד יימנע מפעילות הפוגעת בשטחים הפתוחים במרחב הקהילתי; התלמיד יפקח עין על פעילות בשטחים הפתוחים ויעביר בעת הצורך לטיפול הגורמים הרשמיים המתאימים; התלמיד יוביל מודעות בקרב הקהילה, בדגש על חברת בני גילו ממוסדות חינוך אחרים.

יעדים ומדדי הצלחה סביב הסוגיה של אותה שכבה:

- 1 כל תלמידי השכבה ייצאו לפחות 3 פעמים במהלך שנה"ל לפעילות בשטחים הפתוחים שבין שכונות העיר (נחל רמז-זיו, חורשת הבונים, גבעת זמר).
- 2 כל תלמידי השכבה ידריכו בקבוצות את בני משפחותיהם ותלמידי בי"ס שכן בנחל רמז-זיו (באירועים נפרדים). בדגש הנחיות "עשה" ו-"אל תעשה" בשט"פ.
- 3 כל תלמידי השכבה ייצאו ביום הניקיון הלאומי לפעילות ניקיון בשטחים הפתוחים שבין השכונות במרחב הקהילתי.

עשייה משותפת		מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים (5)	מספר שעות	מקצועות הלימוד
<p>1. התלמידים יארגנו ויובילו יום שיא בשיתוף בי"ס אחר במרחב הקהילתי (בדגש על בי"ס במרחק הליכה), שמטרתו העלאת המודעות לשטחים הפתוחים שהם נחלת הכלל.</p> <p>2. התלמידים ידריכו את הוריהם בנחל רמז-זיו תוך הדגשת כללי "עשה" ו"אל תעשה" בשטחים הפתוחים. ההדרכה תתבצע בקבוצות, במהלך אחד מימי השישי במהלך השנה. את ההדרכה התלמידים יכינו בעצמם בעקבות הנלמד בשיעורים בהנחיה משותפת של המחנכות, המורות למדעים, המורות לגיאוגרפיה והמורות לשפה. כל כיתה תצא עם ההורים בנפרד (לא במסגרת יום שיא מרוכז אחד), על מנת לא ליצור עומס יתר על השטח.</p>	<p>1. שיעור בנושא חיץ אש, כולל התייחסות לכתבות חדשותיות, תמונות וקבצי מידע: http://www.teva.org.il/?CategoryID=1283&ArticleID=8277 http://www.moag.gov.il/NR/rdonlyres/95D9C895-F680-47E8-962D-7FF6DFED24CE/0/Buffer_zones_protect_fire.pdf http://www.local.co.il/haifa/96545/article.htm</p> <p>תמונת חיץ אש.docx</p> <p>2. פסולת בנחלת הכלל, בדגש המונח "חצר אחורית". שימוש בפעילויות מתוך חוברת: יום הניקיון הלאומי http://www.sviva.gov.il/InfoServices/RservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0599.pdf</p> <p>3. שיעור בנושא פסולת בדגש, פסולת בניין בשטחים הפתוחים:</p> <p>תמונה פסולת בניין בנחל רמז-זיו.docx</p> <p>http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000894353 http://www.youtube.com/watch?v=3zNfjBEVVbk http://www.shituf.gov.il/discussion/420 http://www.sviva.gov.il/InfoServices/Ne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יכירו את המונח "חיץ אש" ומשמעותו. • התלמידים יבינו כיצד חיץ האש פוגע בסביבה מצד אחד, אך גם תורם לה מצד השני. • התלמידים יתוודעו לבעיית הפסולת בנחלת הכלל. • התלמידים יגדירו את בעיית הזיהום והפסולת הייחודית לשטחים הפתוחים הגדולים יותר שבמרחב העירוני (פסולת בניין, פריצות ביוב וכד'). • התלמידים יבינו את בעיית השימוש במשאבי טבע גם לצורכי קיום וגם לצורכי מותרות. • התלמידים יעלו פתרונות להקטנת הצריכה במשאבי הטבע והקטנת הפגיעה בסביבה. • התלמידים ינסחו כללי "עשה" ו"אל תעשה" בשטחים הפתוחים. • התלמידים ידריכו גורמים נוספים בקהילה כיצד להתנהל בשטחים הפתוחים. • התלמידים יכירו את כלל הגורמים האחראים על השטחים הפתוחים, כמו גם מתי וכיצד לפנות אליהם. 	<p>חיץ אש</p> <p>שימור מול פיתוח</p> <p>אחריות הפרט על נחלת הכלל</p> <p>מינים פולשים</p> <p>נחל כבית גידול</p>	6	שפה

	<p>wsAndEvents/MessageDoverAndNews/Pages/2012/october/Eilat_psolet_bniy_a.aspx</p> <p> איי פסחא_שפה_ד.docx .4</p> <p> שימור מול _שכבה_ד_שפה.docx .5</p> <p>.6 דיון כתתי ועיסוק דילמה "בשם הכוונות הטובות" (פגיעה בטבע מתוך כוונה לשמר):</p> <p> בשם הכוונות הטובות_ד.docx</p>				
	<p> בניה ושטפ_שכבה _ד_שפה.docx .1</p> <p>.2 שיעור בנושא: של מי האחריות על המתרחש בשטחים הפתוחים? – העירייה? הקבלנים? הציבור? המשטרה? היכרות עם כלל הגורמים השונים האחראים על השטחים הפתוחים, והכרת דרכי הפנייה המקובלות אליהם.</p>			2	שיעור שפה + גיאוגרפיה "דו"
	<p> הישוב שלי-מאפייני הכרמל_ד.docx .1</p> <p> דילמה ז_זמר_שכבה_ד.docx .2</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יתמקדו במאפיינים פסיים של הכרמל, בבעלי החיים השוכנים בו, בסוגי אוכלוסיות בעבר ובהווה, באתרים חשובים, בצמחייה הצומחת, בפגעי טבע ובמיתוסים הקשורים לכרמל • התלמידים יטענו טיעונים בעד או נגד הקמתה של שכונת גבעת זמר. • התלמידים יבססו את טיעוניהם על עובדות אותן שמעו בסרטון וכן על ערכים הקשורים בפיתוח מול שימור ושמירה על הסביבה למרות הצורך בפיתוחה 		5	גיאוגרפיה

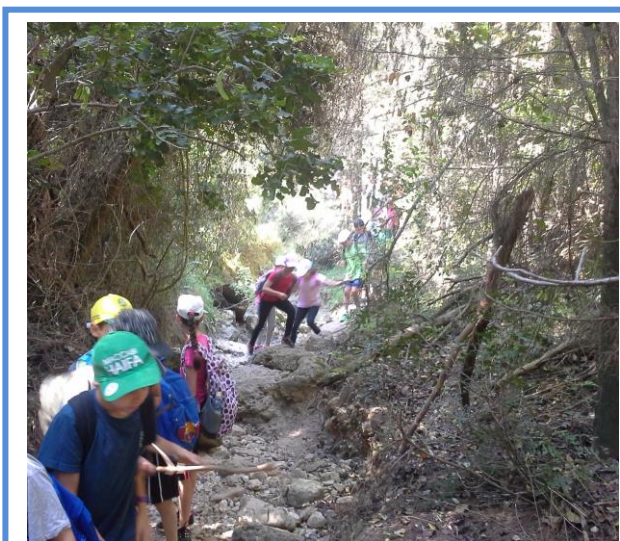
	 <p>בנייה בשטפ-מה אני עשות_שכבה ד.docx</p> <p>3.</p> <p>4+5 הוראת עמיתים: הצגת המצגות למליאה.</p>	<ul style="list-style-type: none"> של העיר חיפה. התלמידים ילמדו באופן חווייתי ומהימן על הפעולות הכרוכות בהקמת שכונה על שטח פתוח. התלמידים יבססו את אשר למדו בשיעור הקודם- על החסרונות בהקמת שכונה חדשה, ימצאו בעיות וימצאו דרכים למזער את הבעיות הסביבתיות. כל זאת על מנת ליהנות מהיתרונות, עליהם למדנו בשיעור הקודם התלמידים יציגו את הנלמד באמצעות מצגות בפני המליאה. 			
	<p>1+2 בחינת ההשפעות הסביבתיות והקהילתיות של אתרים ומבנים שונים בשכונה: מרכז מסחרי, גינה קהילתית, פינת מיחזור פסולת, חניות, בתים קטנים עם גינות, בניינים גבוהים, מגרשי חנייה וכד'. מיפוי כללי בכתה (מתוך הזיכרון), דיון בקבוצות בהשפעות, מיון בטבלאות ושיתוף במסקנות במסגרת המליאה.</p>	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יעבדו בקבוצות. התלמידים ימפו מזיכרונם אתרים ומבנים שונים באזור מוגדר אחד בתוך המרחב הקהילתי (כל קבוצה אזור אחר). התלמידים ידונו ביניהם על ההשפעות הסביבתיות וחברתיות-קהילתיות של כל אחד מהאתרים והמבנים במפה שהכינו. התלמידים ימיינו את ההשפעות בטבלה (השפעות סביבתיות, השפעות חברתיות, השפחות חיוביות, השפעות שליליות) התלמידים ישתפו את המליאה במסקנות הקבוצה. 		2	שיעור מדעים גיאוגרפיה "דו" +
	<p>1-4 סיור חקר בנחל רמז-זיו</p> <p>מערך לחורשה ולנחל רמז-זיו.docx</p> <p>מגדיר ציפורים מקומי.jpg</p> <p>5 לשאוב מן הטבע – חומרים ומקורותיהם הטבעיים. שימוש בחוברת "הים והחוף – אוצרות בנוף" עמ' 44-58 http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0401-P0500/P0474b.pdf</p> <p>6 טכנולוגיה: סביבה (תעשייה) וחברה בשילוב קטע מידעי. שימוש בספר "במבט חדש" לכתה ד (שער רביעי, עמ' 200): http://www.school.kotar.co.il/Kotar</p>	<ul style="list-style-type: none"> התלמידים ייצאו לסיור היכרות מעמיקה עם השטחים הפתוחים שבין השכונות במרחב הקהילתי. התלמידים יבצעו פעילויות למידה וחקר בשט"פ שבין השכונות. התלמידים ידונו בדילמות מקומיות של שימור מול פיתוח. התלמידים יכירו את האיומים המרכזיים על השטחים הפתוחים המקומיים. התלמידים יבינו שהשט"פ הם מקור סביבת חיים בנוסף להיותם מקור למשאבים. התלמידים יתוודעו לקיומו של מגוון מינים בשט"פ. התלמידים יתוודעו לסוגים שונים של שט"פ (כמקורות למשאבים וכסביבות חיים) התלמידים יבינו כיצד הפיתוח פוגע בשט"פ ובכך במערכת האקולוגית שהאדם חלק ממנה. התלמידים יאתרו ויציעו פתרונות מתחום פיתוח בר-קיימא לשימור השט"פ. 		11	מדעים

<p>App/Viewer.aspx?nBookID=93687889#4.9058.2.none</p> <p>7 שטחים פתוחים ופיתוח בר-קיימא. פעילות באתר "סבבה" של המשרד להגנת הסביבה: http://kids.gov.il/cgi-bin/sababa/sababa_pool/catalog.p!ParentId=38</p> <p>8 מגוון המינים בטבע. שימוש בספר "במבט חדש" – שער ראשון: http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93687889#4.6263.2.none</p> <p>9 סביבות חיים של צמחים ובעלי חיים. שילוב מצגת אינטראקטיבית: https://www.youtube.com/watch?v=uqDZiJ89q_I</p> <p>10 מים – איומים סביבתיים הקשורים למים (ייבוש נחלים, מידבור, שינוי אקלים ואסונות טבע, זיהום מקורות מים). שילוב סרטון "בריכות החורף": https://www.youtube.com/watch?v=k4MGjFzqJ_0</p> <p>11 סביבה ובריאות האדם (השפעות על המזון, קרינה בלתי מייננת, זיהום אוויר, רעש).</p>				
<p>1-2 בעקבות סיור בנחל רמז-זיו: מערך שיעור על נחלים ומים: http://ecosystems.psu.edu/youth/sftrc/lesson-plans/water/k-5/tourist</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Students will identify all of the watersheds to which they belong. • Students will read maps to identify bodies of water. • Students will order these bodies of water from smallest to largest, in order of flow. 		2	שיעור מדעים אנגלית "דו" +
<p> יום כדור זארץ_אנגלית_ד.doc</p>	<p><u>מטרות בתחום הבניית ידע</u> התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות המשמעות של "יום כדור הארץ" על ההיבט הסביבתי, הכלכלי והחברתי. התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות הצורך בשמירה על הטבע על ההיבט הסביבתי,</p>		4	אנגלית

	 <p>עשה ואל תעשה נוחים_אנגלית_T.doc</p>	<p>הכלכלי והחברתי. <u>מטרות בהבניית דרכי חשיבה</u> התלמידים יעלו טיעונים/ השערות/ פתרונות בנושאים סביבתיים</p> <p><u>מטרות בתחום הבניית ידע</u> התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות פתרונות בנושאים סביבתיים על סמך הכתוב. התלמידים יבססו וירחיבו את הידע אודות הפרדת פסולת.</p> <p><u>מטרות בהבניית דרכי חשיבה</u> התלמידים יעלו טיעונים בנושאים סביבתיים; <u>מטרות הבהרת ערכים</u> התלמידים יגלו אחריות כלפי שימוש מושכל במים ובחשמל ברמה האישית ויאמצו התנהגויות מיחזור פסולת. התלמידים יגלו אחריות ויאמצו התנהגויות ברמה האישית לשמירה על הסביבה. התלמידים יגלו אחריות כלפי הסביבה הטבעית ויאמצו התנהגויות ברמה האישית של חיסכון במים, הפרדת פסולת, הפחתת שימוש במוצרים, חיסכון בחשמל.</p> <p><u>מטרות בהבניית התנהגות ודרכי פעולה</u> התלמידים יפעלו בשכונותיהם באופן מעשי למען הפרדת פסולת, שימוש מושכל במים, צמצום צריכת החשמל והנייר. התלמידים יכתבו שיר/ סלוגן/ ציור להבעת שימוש מושכל במים, הפחתת הפסולת, מיחזור או כל פתרון אחר לשמירה על הסביבה</p>			
	 <p>חינוך מיוחד_פסולת ומיחזור_T.docx</p> <p>רצף מערכי _חינוך מיוחד_T_T.docx</p>	<ul style="list-style-type: none"> • פיתוח מודעות למסלול שעוברת שקית זבל • חזרה על מסלול של שקית הזבל • מתן אפשרות ביטוי אישי בכתיבה יצירתית למען חזרה על המושגים • התלמידים יעלו פתרונות לבעיית הפסולת היכולת לנסח את המושג מתוך ידע אישי • התלמיד ייחשף לכמות פסולת שנצרכת בכיתה במשך יום לימודים אחד. • התלמיד ישער מהי כמות הפסולת שנצרכת במשך זמן ממושך בכל בית הספר. • התלמיד יסביר במילותיו האם הפסולת מזיקה לסביבה או לא ומדוע. • התלמיד ידגיש בסיפור בצבע משפטים המתארים תחנות במסלול הפסולת. • התלמיד ירכיב בעצמו את מסלול הפסולת הקיים. • התלמיד יסביר במילותיו לפחות מפגע אחד של 	<p>פסולת</p> <p>טיפול בפסולת</p> <p>הפרדת פסולת</p> <p>מיחזור</p> <p>צריכה</p>	<p>7</p>	<p>חינוך מיוחד</p>

		<p>פסולת בסביבה.</p> <ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יערוך רשימה של דרכים שונות לטיפול באשפה מתוך הסרטון שבו צפה. • התלמיד יסביר מדוע חשוב להפריד את האשפה לסוגים. • התלמיד ימנה סוגים שונים של אשפה/חומרים. • התלמיד ימיין תמונות שונות של פסולת לפח המתאים: פח ירוק לפסולת יבשה ופח חום לפסולת רטובה. • התלמיד יאמר במילותיו מהו מיחזור. • התלמיד יחשף להגדרה של המושג "מיחזור". • התלמיד יסביר כיצד סמל המיחזור הבינלאומי מתקשר להגדרה. • התלמיד יעלה השערות אילו דברים חדשים ניתן לייצר מבקבוקי פלסטיק ממוחזרים. • התלמיד יכין שני תוצרים של מיחזור בקבוקי פלסטיק: משחק "איקס עיגול" ומשחק "באולינג". 		
--	--	--	--	--

דרגת השכבה: ה'

הסוגיה הסביבתית של השכבה: יחסי הגומלין בין האדם לבין השטחים הפתוחים שבשולי העיר

במשך ארבע שנות לימודיהם הראשונות בביה"ס התוודעו התלמידים לשטחים הפתוחים, בדגש על השטחים הפתוחים שבלב האזור המיושב והמפותח, על מאפייניהם הייחודיים. בשנתם החמישית בביה"ס יתוודעו התלמידים לסוג נוסף של שטחים פתוחים בעלי אפיון ייחודי: השטחים הפתוחים שבשולי הערים, בדגש מיוחד על חופי הים. התלמידים יתוודעו למונח "חצר אחורית" בהקשר של השט"פ והביטוי NIMBY ("לא בחצרי האחורית").

מטרות ממוקדות של אותה שכבה סביב הסוגיה:

- 1 מטרת חשיבה:** התלמיד יבחן כיצד מאימות הערים על השטחים הפתוחים בשוליהן (פסולת וזיהום, פיתוח, ניצול משאבים וכד'); התלמיד ידון בדילמות מקומיות אקטואליות הנוגעות לפיתוח בחופים; התלמיד יגבש עמדה אישית בנוגע לדרכי פיתוח עירוני בר-קיימא; התלמיד יסיק כי "חצרו האחורית" רחבה מעבר לנראה לעין ולכן עליו לפעול למניעת הפגיעה בה; התלמיד יציע דרכים לפיתוח בר-קיימא ולהתנהלות אישית מקיימת.
- 2 מטרת ידע:** התלמיד יכיר סוגים שונים של שטחים פתוחים בשולי הערים (תוך התמקדות מיוחדת בסביבה הימית והחופית); התלמיד יתוודע להשפעות שונות של פעילויות האדם בסביבה העירונית על השט"פ שבשוליה; התלמיד יכיר עמדות שונות של בעלי עניין שונים המשפיעים על התנהלותם ובכך על השפעתם על השט"פ.
- 3 מטרת ערכים:** התלמיד יגלה אחריות כלפי סביבתו; התלמיד יפגין כבוד כלפי גורמים חלשים ממנו בסביבה שגם להם זכות קיום בסביבה בריאה.
- 4 התנהגות:** התלמיד יפחית את כמות הפסולת והזיהום הסביבתי ע"י בחירה בשימוש מושכל במשאבים וטיפול מושכל בפסולת; התלמיד יפעל להפצת העיסוק בדילמות של שימור מול פיתוח מול הוריו ומול תלמידים נוספים בביה"ס ובעיר.

יעדים ומדדי הצלחה סביב הסוגיה של אותה שכבה:

- 1** כל תלמידי השכבה ישתתפו ביום שיא, בו יתארח ב"ס נוסף מהמרחב העירוני בחיפה ובמסגרתו יעבירו תלמידים מהשכבה תחנות הפעלה בנושא שימור מול פיתוח בשט"פ שבשולי העיר (אותן יכינו בעצמם).
- 2** כל תלמידי השכבה (זוגות/שלושות) יכינו דגמים לתערוכה בנושא שימור מול פיתוח בסביבה הימית והחופית.
- 3** כל תלמידי השכבה ייצאו לפחות שלוש פעמים במהלך שנה"ל לפעילות למידה וחוויה וחקר בשטחים פתוחים בשולי בעיר (פעם לשטח מסוג אחד ופעמיים לשטח מסוג אחר – הפעם השנייה במסגרת יום השיא הקהילתי).

מקצועות הלימוד	מספר שעות	מושגים מרכזיים (5)	מטרות אופרטיביות	עשייה משותפת
שפה	6	<p>הים והחוף כסביבת חיים</p> <p>פסולת וצריכה מקיימת</p> <p>חצר אחורית</p> <p>שימור מול פיתוח בר-קיימא</p>	<ul style="list-style-type: none"> התלמיד יבין כי הצורך בשימור שווה לצורך בפיתוח. התלמיד ידון בדילמות אקטואליות מקומיות הנוגעות לשימור מול פיתוח בסביבה החופית בחיפה. התלמיד יסיק כי יש למצוא איזון בין צרכי השימור לצרכי הפיתוח. התלמיד יציע דרכים לפתור את הדילמות שנלמדו. 	<p>1. יום שיא: התלמידים יארחו תלמידי בי"ס אחר מהעיר באחד מהשטחים הפתוחים בשולי העיר (למשל בחוף הים). במסגרת הפעילות ידריכו תלמידי ביה"ס את אורחיהם בהתאם לנושאים שנלמדו בכתה.</p> <p>2. התלמידים יכינו תערוכת דגמים המציגים דילמות של שימור מול פיתוח בסביבה הימית והחופית (ראה שיעור "דו" מדעים וג").</p>
שיעור "דו" שפה+מדעים	3		<ul style="list-style-type: none"> התלמיד יבין שהים וחופיו הם סביבת חיים המורכבת ממרכיבים חיים ודוממים המקיימים ביניהם יחסי גומלין. התלמיד יבין שהאדם משתמש במשאבי סביבת הים וחופיו לסיפוק צרכיו השונים, וכי פעילות האדם משפיעה על סביבה זו בדרכים חיוביות ושליליות כאחד. להעלות מודעות ומעורבות אישית בשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת בחוף הים וסביבתו כדרך חיים. 	<p>1+2 עיסוק בדילמת הרחבת נמל חיפה: סרטון ומידע מטעם נמל חיפה: http://www.israports.org.il/about/video/pages/newdesignedports.aspx</p> <p> הארץ_כתבה_נמל.p החלהט_עמדה df מותאמת_נמל.pdf</p> <p>3+4 עיסוק בדילמת חי שמול הרכבת בחיפה:</p> <p> כתבה_חי שמול חשמול זרכבת_דילמה.docx הרכבת_מעריב.pdf</p> <p>5+6 עיסוק בדילמת מגדלי חוף הכרמל:</p> <p> מגדלי חוף הכרמל_דילמה.pdf</p>
מדעים	10		<ul style="list-style-type: none"> התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי שלהם על בעיית הפסולת – הרכב וכמות הפסולת המועברת להטמנה. 	<p>1 מבוא לסביבה הימית והחופית. שימוש בספר "בעקבות החוף": http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0401-P0500/P0474a.pdf פעילויות ומידע לבחירה: עמ' 30-31; עמ' 36-37; עמ' 51; עמ' 54-55; עמ' 58-61; עמ' 63-66; עמ' 81; עמ' 83-89.</p> <p>2+3 פגיעת האדם בסביבה הימית וכיצד ניתן לשמור עליה: שימוש בספר "בעקבות החוף": http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0401-P0500/P0474a.pdf פעילויות ומידע לבחירה: עמ' 94-112.</p> <p>1-6 יחידת הוראה "הפרדת פסולת במקור", משרד החינוך והמשרד להגנת הסביבה, לכתות ה-ו (לא קיים כקובץ או בקישור מקוון, אלא רק כחוברת מודפסת וכדיסק פעילויות עם מערכי שיעור, עזרים ומצגות, הנמצא בביה"ס)</p>

	 <p>הפרדת פסולת ר_יחידת הוראה.png</p> <p>7 לשאוב מן הטבע. שימוש בספר "במבט חדש" לכתה ה' עמ' 4-19: http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?BookID=93690948#21.1282.4.none</p> <p>10-8 לשאוב מן הטבע – הסביבה הימית והחופית: שימוש בספר "הים והחוף אוצרות בנוף": http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0401-P0500/P0474b.pdf פעילויות ומידע לבחירה: עמ' 44; עמ' 46-57.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבינו את השפעותיה של בעיית הפסולת על הסביבה, על בריאותם ועל איכות חייהם. • התלמיד יבין שהאדם משתמש במשאבי סביבת הים וחופיו לסיפוק צרכיו השונים, וכי פעילות האדם משפיעה על סביבה זו בדרכים חיוביות ושליליות כאחד. • להעלות מודעות ומעורבות אישית בשמירה על ערכי הטבע, הנוף והמורשת בחוף הים וסביבתו כדרך חיים. 			
	<p>1-3 מיפוי האיומים על הסביבה הימית והחופית בישראל, כולל יצירת מפות (עבודה בקבוצות). שימוש בדו"ח האיומים הסביבתיים של החברה להגנת הטבע: http://www.teva.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/Threats13(1).pdf</p> <p>מפת ההצלחות של החלה"ט, 2009-2013: http://www.teva.org.il/Uploads/dbsAttachedFiles/maps_uccsess.jpg</p> <p>כעבודת בית יכינו התלמידים תערוכת דגמים המציגים איומים נבחרים על הסביבה החופית.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יתוודע לאיומים מקומיים אקטואליים על הסביבה הימית והחופית בישראל. • התלמיד יזהה את מיקומם של האיומים על מפת ישראל. • התלמידים יתוודעו להצלחות בתחום השמירה על הסביבה כתוצאה ממאבקים ציבוריים. • התלמידים יכינו בקבוצות מפת איומים סביבתיים והצלחות סביבתיים להצגה בביה"ס. 		3	שיעור "דו" מדעים + גיאוגרפיה
	 <p>3-1 הכחדת מינים 1-3 _אנגלית_ה.docx</p> <p>4. שיעור על משמעות המונח "BACK YARD" במונח הסביבתי, כולל הביטוי "NIMBY": http://academickids.com/encyclopedia/index.php/NIMBY; שימוש בסרטון plastic planet: https://www.youtube.com/watch?v=73sGgmZoMBQ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות המשמעות של שמירה על הסביבה. • התלמידים ירחיבו את הידע הסביבתי אודות בעלי החיים שנמצאים בסכנת הכחדה • התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי לגבי שטחים פתוחים • התלמידים יגלו אחריות בשמירה על הסביבה בכדי לא לפגוע בחיות. • התלמידים יעלו הצעות לשמירה על הסביבה ובעלי החיים. • התלמידים יכירו את המונח "חצר 		4	אנגלית

		אחרורית" ואת הביטוי באנגלית NIMBY ומשמעותו		
	 <p>1. חשון_ניקיון _מפתח הלב_ה.docx</p> <p>2. כסלו-שונות-בתי _מפתח הלב_ה.docx</p> <p>3. טבת-ניהול _מפתח הלב_ה.docx</p> <p>4. שבט-אחריות-מיחזו _מפתח הלב_ה.docx</p> <p>5- חודש סיוון – נושא: היערכות אישית וקבוצתית בחיבור למעמד הר סיני. שיעור העוסק בהכנה לקראת יום שיא בשטח פתוח – עבודת צוות.</p> <p>6. תמוז-בטיחות _מפתח הלב_ה.docx</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמידים יכירו בסוגיית "זיהום החופים" ואת הגורמים להם. • התלמידים יכירו את סוגיית "שימור בתי גידול". • התלמידים יתוודעו לדילמת הבנייה בחופים • העלאת המודעות לנזק שהאדם גורם לסביבה כתוצאה מהגידול בייצור הפסולת. • ברור אחריותם של הלומדים לשמירה על איכות הסביבה. • העלאת דרכים שונות העשויות לתרום לצמצום הפגיעה באיכות הסביבה. • הלומדים יפתחו הבנה לסביבת החוף והים ולסכנות שבה. 	6	מפתח ה"ב

דרגת השכבה: ו'

הסוגיה הסביבתית של השכבה: אקטיביזם למען השטחים הפתוחים

אל השנה השישית בביה"ס מגיעים התלמידים עם ידע כללי רחב למדי בנושא השטחים הפתוחים, כולל זיקה ממוקדת לשט"פ בסביבתם הקרובה. לשנה האחרונה בביה"ס היסודי מס' מאפיינים ייחודיים: עומס פעילויות ומשימות הכרוך במעבר לחטה"ב, עמידה בפני פיזור לבתי"ס שונים (גם מחוץ למרחב הקהילתי), תוך תקווה להישאר חלק בלתי נפרד מהמרקם הקהילתי, המוכר, המגובש והתומך. המעבר מהיותם הבוגרים בביה"ס להיותם הצעירים, מלווה בדו"כ בחששות. בשנה זו אנו מוצאים לנכון להעצים את התלמידים ולנסוך בהם ביטחון לקראת יציאתם לדרך חדשה, כולל הדגשת הרוח הגבית הקהילתית שתלווה אותם:

- מתן ידע וכלים להמשך התנהלות והפצת עמדות אישיות באופן עצמאי.
- בניית המשכיות לפעילות מקיימת בתוך הקהילה, גם מחוץ למסגרת ביה"ס.
- ת"ל מסכמת לכלל הנושאים שנלמדו, תוך התייחסות לסוגיות גדולות ונרחבות יותר, ברמה הלאומית והבינ"ל, להרחבת אופקי ההתייחסות.

מטרות ממוקדות של אותה שכבה סביב הסוגיה:

1. **מטרות חשיבה:** התלמיד ידון בסוגיות רחבות של שימור מול פיתוח, התלמיד ישווה בין משאבים שונים מבחינת קצב התחדשות שלהם; התלמיד יתכנן פעילות אקטיביסטית בכוללת גיוס שותפים למען הסביבה.
2. **מטרות ידע:** התלמיד יכיר את משולש הקיימות: כלכלה, חברה וסביבה; התלמיד יתוודע למשמעות של מגבלת הכמות של משאבי הטבע בעולם; התלמיד יכיר מס' מקרי מבחן מייצגים למשברים שנוצרו סביב התנהלות לא מקיימת בשטחים פתוחים.
3. **מטרות ערכים:** התלמיד יהפוך למנהיג אקטיבי למען סביבתו ויגלה אחריות כלפיה במעגלים הולכים ומתרחבים- מהמקומי לעולמי – הן מההיבט הגיאוגרפי והן מההיבט החברתי.
4. **התנהגות:** התלמיד יפריד פסולת לפחות ל-4 זרמים גם בביה"ס וגם בביתו; התלמיד יארגן עם חבריו אירוע קהילתי גדול בנושא סביבה קיימות; התלמיד יתנסה בתהליך גיבוש עמדה והובלת שינוי סביבתי הלכה למעשה.

יעדים ומדדי הצלחה סביב הסוגיה של אותה שכבה:

1. כל תלמידי השכבה ייקחו חלק הנחייתי ביום השיא הבית-ספרי בדגש קיימות (ראה פירוט עשייה משותפת).
2. כל תלמידי השכבה ישתתפו בפעילות יום הניקיון הלאומי (ראה מפתח הל"ב חודש אדר).
3. כל תלמידי השכבה ייקחו חלק בארגון יום השיא הקהילתי הרחב (ראה פירוט עשייה משותפת).
4. כל תלמידי השכבה ישתתפו במפגש "הקשר הבין דורי" עם הסבים והסבתות לשיח משותף על התמורות שחלו בתפיסת הקיימות לאורך השנים.

עשייה משותפת		מטרות אופרטיביות	מושגים מרכזיים (5)	מספר שעות	מקצועות הלימוד
<p>1. תלמידי השכבה יתכננו ויארגנו יום שיא בית-ספרי בנושא קיימות:</p> <p>- יעבירו מסדר בוקר בפני כל התלמידים והורי שכבה א, בו יסבירו על הפעילות הבית-ספרית הרחבה בתחום הקיימות.</p> <p>- ינחו סדנאות הורים-ילדים לשכבה א-ב (הכנת קופסאות אוכל רב-פעמיות ב-א ועידוד הפרדת פסולת ב-ב).</p> <p>- יתכננו ויעבירו בשיתוף תלמידי החינוך המיוחד תחנות בנושא קיימות בהפסקה פעילה בית-ספרית משותפת.</p> <p>2. תלמידי השכבה יארגנו אירוע קהילתי בדגש קיימות, בשיתוף ביה"ס ובתי"ס נוספים, המתנ"ס, הגינה הקהילתית, תנועות הנוער בשכונה וכד'.</p>	<p>1 אקלים – שיעור בנושא שינויי אקלים ומשמעויותיהם, תוך התייחסות להתנהגות האקלים בארצנו בשנים האחרונות.</p> <p>שיעור מס' 1 בעמ' 10 בחוברת מהמקומי לעולמי- "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-d.pdf</p> <p>הספר "במבט חדש" לכתה ו (עמ' 33): http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93694014#34.9876.4.none</p> <p>2 מקבלי החלטות – שיעור בנושא מקבלי החלטות ברמה הגלובאלית להתנהלות בת-קיימא. שיעור מס' 2 בעמ' 12 בחוברת: מהמקומי לעולמי - "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-d.pdf</p> <p>3 - ענפי כלכלה בישראל – חקלאות: שיעור מתוך פורטל התוכן החינוכי של משרד החינוך: http://gadol.edu.gov.il/Pages/downloadFile.aspx?Path=%20TuitionMaterials/DocLib1/2012052200653.htm</p> <p>נספח לשיעור כלכלה-חקלאות.doc</p> <p>תוך הדגשת תת-נושאים: שטחי חקלאות כשטחים פתוחים; חשיבותם של שטחי החקלאות לצד השפעתם השלילית על איכות הסביבה; ההבדל בין חקלאות מסורתית לחקלאות מודרנית והשפעותיהם על המערכת החברתית והאקולוגית.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יתוודע לאפקט החממה, שינויים האקלים והסיבות להם. • התלמיד יסיק כי תופעות אלה מקורן בהתנהלות לא נכונה של האדם. • התלמיד יציע דרכים בהן הוא עצמו להפחית את מידת הנזק לסביבה. • התלמיד יתוודע למערכת הגלובאלית של קבלת ההחלטות, כולל מקומו של הפרט ושל קהילות. • התלמיד ידון בהשפעתם של שטחי החקלאות על הסביבה (לטובה ולרעה כאחד). • התלמיד יבין את משולש הקיימות: כלכלה-חברה-סביבה. • התלמיד יתוודע לתהליכים טבעיים ומלאכותיים המתרחשים בשטחים הפתוחים ויוצרים אותם. • התלמידים ילמדו על הגורמים לתהליכי הבליה במצוק הכורכר בעיקר באזור השרון, • התלמידים יבינו מה המשמעות של התערבות האדם בתהליכים טבעיים • התלמידים ינסו להעלות השערות כיצד ניתן להאט תהליך זה, ואולי ינסו לשער אם היה ניתן למנוע תהליך זה. • מה המשמעות של תביעת רגל אקולוגית בנושא בלית גבעות הכורכר. • התלמידים ילמדו באופן חווייתי וינסו להתמודד עם הסוגיה הקשה של שימור מול פיתוח • התלמידים יציעו דרכים למזער את הנזקים הסביבתיים. 	<p>שינויי אקלים</p> <p>חצר אחורית</p> <p>מערכת אקולוגית</p> <p>מגוון ביולוגי</p> <p>זיהום סביבתי</p>	8	גיאוגרפיה

	<p> תחרות על שימושי קרקע_גג_ו.docx .4</p> <p> בליית מצוקי שור החוף_גג_ו.docx .5</p> <p> נזקי הפיתוח במצוקי הכורכר_גג_ו.docx .6</p>				
	<p>1 שיעור בנושא יחסי מדבר ואדם: הנגב כ"חצר אחורית" (קישור ת"ל: זיהום ופסולת + אזור הנגב נגב). שימוש בספר "אל הנגב" של מט"ח (דגש על פרק 4): http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=72894818#5.2183.6.fitwidth</p> <p>2 שיעור בנושא: ייבוש החולה והצפתה מחדש (קישור ת"ל: קשרי קיום ומגוון ביולוגי + בקע ים המלח). שימוש בספר "במבט חדש" לכתה ו (שער ראשון פרק שני): http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93694014#34.9876.4.none</p> <p>3 שיעור בנושא: שריפות יער וחורש (קישור לת"ל: סביבות חיים והשפעת האדם + שדרת ההר): שימוש בחומרים מאתר קק"ל: http://www.kkl.org.il/?catid=%7B20535D76-40D4-4CB0-9048-2CEA8F40A943%7D</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד יתוודע לשטחים פתוחים מסוגים שונים באקלים המקומי: מדבר; ביצה; חורש. • התלמיד יתוודע לאיומים סביבתיים השטחים הללו, בדגש פיתוח והתנהלות האדם. • התלמיד יכיר את סיפורם של אתרים ספציפיים המייצגים את הנושא הנלמד בהקשר הארצי: שמורת החולה; הנגב; הכרמל. • התלמיד ינסח כללי התנהגות זהירים באזור החורש. • התלמיד יציע פתרונות לפיתוח בר-קיימא בנגב. • התלמיד יסיק מסקנות לגבי שימור שטחים פתוחים בעקבות דיון כתתי במקרה שמורת החולה. 		3	שיעור "דו" גיאוגרפיה + מדעים

	<p>1 צרכי קיום: שיעור מס' 1 (עמ' 8) בחוברת: מה צריך כדי לחיות - "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0542-P0600/P0542-d.pdf</p> <p>2 צרכי קיום של האדם: שיעור מס' 2 (עמ' 12) בחוברת: מה צריך כדי לחיות - "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0542-P0600/P0542-d.pdf</p> <p>3 כדור הארץ כסביבת חיים – שירותי החינם של הטבע: שיעור מס' 1 (עמ' 8) בחוברת: המערכת האקולוגית – בסיס קיומנו - "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0542-P0600/P0542-d.pdf</p> <p>4 מגוון ביולוגי: שיעור מס' 3 (עמ' 12) בחוברת: המערכת האקולוגית – בסיס קיומנו - "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0542-P0600/P0542-d.pdf</p> <p>5 התאמת בע"ח לסביבתם. שימוש בספר "במבט חדש" לכתה ו: http://www.school.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93694014#22.3836.4.none</p> <p>6 השפעת האדם על המערכת האקולוגית, תמהיל לבחירת המורה מתוך שיעורים מס' 1+2+3 (עמ' 8-14) בחוברת: טביעת הרגל האקולוגית - "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0542-P0600/P0542-d.pdf</p> <p>9-7 טכנולוגיה למען הסביבה: שיעורים 1+4+5 (עמ' 10,12,18) בחוברת המצאות וחיידושים</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● התלמידים יזהו מה הם הצרכים הבסיסיים הנדרשים ליצורים חיים, ובכללם האדם, על מנת לקיים חיים. ● התלמידים יכירו סוגים שונים של יחסי גומלין בין יצורים לסביבתם ובין יצורים ליצורים אחרים ואת העונתיות בצרכים של יצורים שונים. ● התלמידים יזהו מה הם הצרכים של בני האדם: משאבים פיזיים, חברתיים-קהילתיים, תרבותיים, טכנולוגיים. ● התלמידים יבחינו בין צורך פיזי לבין צורך רגשי או חברתי. ● התלמידים יתודעו לתרומתם החיונית של שירותי המערכות האקולוגיות בשמירה על קיומנו. ● התלמידים יזהו מגוון של שירותים שאנו מקבלים ממערכות טבעיות על פני כדור הארץ, בעיקר ממים מקרקע ומאוויר. ● התלמידים יזהו מגוון שירותים שמתקבלים ממערכות טבעיות על פני כדור הארץ, לפי שלושת הסוגים שהוגדרו בכרזה: אספקה, בסיס לקיום, השראה. ● התלמידים יתודעו לקושי לכמת שירותים שמערכות אקולוגיות יכולות לספק. ● התלמידים יכירו את המונח "מגוון ביולוגי" ואת מורכבותו. ● התלמידים יתודעו לחשיבותו של המגוון הביולוגי לקיום חיים ● התלמידים יתודעו למשמעות של מגבלת הכמות של משאבי הטבע בעולם. ● התלמידים ישוו בין משאבים שונים מבחינת קצב התחדשות שלהם. ● התלמידים יכירו את השאלון ואת מרכיביו. ● התלמידים יבחנו באמצעות השאלון את טביעת הרגל האקולוגית האישית שלהם. ● התלמידים יתנסו בשאלות: איך בודקים כמה נכנס וכמה יוצא? איך יודעים כמה מותר לנו להוציא? איך יודעים אם הגזמנו? ● התלמידים ילמדו את עקרונות החישוב של "טביעת הרגל האקולוגית". ● להכיר המצאות מרכזיות בהיסטוריה 		9	מדעים
--	---	---	--	---	-------

	<p>– "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-d.pdf</p>	<p>האנושית ולזהות את מקומן על ציר הזמן. <ul style="list-style-type: none"> ● לבחון את ההשפעות של המצאות על חיינו הפרטיים ועל חיי האנושות כולה. ● להשוות בין נורת ליבון לנורת פלואורסצנט. ● להבין כיצד ייצור החשמל משפיע על הסביבה. ● לזהות את הבעיות המרכזיות בתחום האריזות. ● להציע רעיונות לצמצום השימוש באריזות (הפחתה במקור). ● להפעיל מגוון של כלי חשיבה לפתרון בעיה </p>			
	<p>1 שיעור בנושא שיקום נחלים. שימוש באתר "סבבה" של המשרד להגנת הסביבה: http://kids.gov.il/sababa/sababa_pool/pages/3743</p> <p>2 שיעור בנושא "לחשוב עולמי ולפעול מקומי", שיעור מס' 4 (בעמ' 16) בחוברת מהמקומי לעולמי- "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-d.pdf</p> <p>3 שיעור בנושא אחריות קבוצתית לסביבה ואקטיביזם למען הובלת שינוי – חושבים ועושים בגדול. שיעור מס' 5 (עמ' 18) בחוברת מהמקומי לעולמי- "קיימות כי הכל קשור" לכתות ג-ו: http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/DocLib2/Publications/P0501-P0600/P0542/P0542-d.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● התלמיד ילמד מהם נחלים ואילו סוגי נחלים קיימים. ● התלמיד יחקור את חשיבות הנחלים, על תפקידם ושימושיהם הרבים בחיי בני האדם. ● התלמיד ידון בדרכי שיקום הנחלים. ● התלמיד ילמד על שימושי המים וסיק מסקנות על החשיבות בשמירת ניקיון ואיכות מי הנחל. ● התלמיד יזהה את מיקומם של נחלים מרכזיים בסביבתו ובישראל (בדגש נחל רמז-זיו ונחל הקישון). 		3	שפה
	<p>1. זיהום סיבתי_אנגלית_1.doc</p>	<p>מטרות בתחום הבניית ידע התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות סוגי זיהום שונים והשלכותיהם. התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות הגורמים המזהמים את הסביבה.</p> <p>מטרות בהבניית דרכי חשיבה התלמידים יעלו טיעונים בנושאים סביבתיים; העלאת פתרונות להקטנת צריכת המים, הקטנת צריכת החשמל, איסוף הפסולת ושמירה על היערות.</p>		1	אנגלית

		<p>מטרות בהבניית דרכי חשיבה התלמידים יעלו טיעונים בנושאים סביבתיים; העלאת פתרונות של: הפחתת פסולת שימוש חוזר מיחזור</p> <p>מטרות בתחום הבניית ידע התלמידים יבססו וירחיבו את הידע הסביבתי אודות מדינות עתירות המשאב הטבעי, מים. מטרות הבהרת ערכים התלמידים יגלו אחריות כלפי שימוש מושכל במים ויאמצו התנהגויות של חיסכון במים ברמה האישית</p> <p>מטרות בהבניית התנהגות ודרכי פעולה התלמידים יפעלו באופן מעשי למען שימוש מושכל במים בביתם ובבית הספר</p>			
	<p>1 חודש טבת – נושא: שיח משתף סביב בעיה תוך בחינת זוויות ראייה שונות. עיסוק בדילמה סביבתית: האם לשקם חורש לאחר שריפה? שימוש במאמר של ליאת הדר מהאיגוד הישראלי של אדריכלי הנוף: http://www.land-arch.org.il/index.php?mode=tagcloud&lang=he&category_search=8</p> <p>2 חודש שבט – נושא: אחריות לשמירה על "טבע בר קיימא" עבורנו ועבור הדורות הבאים. השיעור "שימור ופיתוח הילכו שניהם יחדיו?!" http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Yesodi/Hevra/MafteachHalev/HodeshShvat.htm</p> <p>3+4 חודש אדר – נושא: מעורבות, התנדבות. ארגון עשייה סביבתית (שיעור כפול מחוץ לביה"ס: ניקיון בשט"פ סביב ביה"ס, טיפוח חצר אחורית מוזנחת וכד').</p> <p>5-7 חודש ניסן - השיח הבין דורי בחיבור ל"והיגדת לבנך". שיעור הכנה לתלמידים + מפגש במסגרתו מנהלים התלמידים קבוצות דיון עם הסבים והסבתות על השינויים בתפיסות סביבתיות וקיימות לאורך הדורות.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • התלמיד ידון בדילמות סביבתיות מקומיות המבוססות על הידע שרכש • התלמיד יתכן וישתתף במפגשים וימי שיא קהילתיים בדגש סביבה וקיימות. • התלמיד יתנדב לפעילות למען שימור וטיפוח סביבתו. • התלמיד יתנסה בגיבוש עמדה בנושא סביבתי שנוי במחלוקת ויקדם אותה במעגלים מתרחבים. 		11	מפתח הל"ב

11-8 חודש סיוון – נושא: לחץ קבוצתי בחיבור
לסיפור עגל הזהב. דיון בלחץ קבוצתי שלילי וחיובי,
בדגש על יכולת להוביל שינוי סביבתי. מערכים
מוצעים בנושא (כתובים בלשון נקבה ומכוונים
למגזר דתי, אך ניתן להתאימם לקבוצה חילונית
מעורבת):

<http://www.sviva.gov.il/subjectsEnv/Education/MoecoopEducation/youthmovement/Documents/HechaleOnegMovement.pdf>

השתלמות מורים בגני הנדיב, תשע"ד

ביבליוגרפיה

- אוניברסיטת ת"א, המשרד להגנת הסביבה, רשות הטבע והגנים, 2008: **חוף מעשה במחשבה תחילה – מדריך למורה**, הוצאת רמות אוניברסיטת ת"א.
- אחירון פרומקין תמר, אחירון רון, 2004, **המחיר הסביבתי של ניצול משאבי טבע על ידי האדם**, אאוריקה, גיליון 18, מרכז ארצי למדע, אוניברסיטת תל-אביב.
- אטינגר ליה, 2007, **מה בין חינוך סביבתי לחינוך סביבתי**, הכדור בידנו – ביטאון לחינוך סביבתי-חברתי.
- דוניץ, דוניץ, 2007, 13 **דרכים לחינוך לקיימות – עקרונות לחיים טובים בצוותא על כדור הארץ**, כתב העת הכדור בידנו, גיליון 10, עמוד 2-3.
- המשרד להגנת הסביבה, משרד החינוך, 2010: **קיימות כי הכל קשור**, מט"ח.
- המשרד להגנת הסביבה, משרד החינוך 2013: **יחידת הוראה בנושא הפרדת פסולת במקור**.
- טל טלי (עורכת), 2009. **חינוך סביבתי וחינוך לקיימות**, המשרד להגנת הסביבה.
- משרד החינוך, 2000. **אל הנגב – פרקים בגיאוגרפיה של דרום הארץ**, מט"ח.
- רשף ענבל, 2006, **מדריך מפה לחיים ירוקים**, מפה הוצאה לאור.
- שכטר מיכל, 2004, **חדשנות סביבתית בתעשייה וחשיבותה בפיתוח בר-קיימא**, אאוריקה, גיליון 18, מרכז ארצי למדע, אוניברסיטת תל-אביב.
- קישור לחוברות לתלמיד "חוף מעשה במחשבה תחילה" לתלמידי ד-ו:
<http://www.sviva.gov.il/InfoServices/ReservoirInfo/ResearchAndPublications/Pages/Publications/P0401-P0500/P0474.aspx>
- אתר **אוח** – משרד החינוך: <http://meyda.education.gov.il/files/Yesodi/ChomreyEzer/Shomrim.pdf>
- אתר האינטרנט **ספריית החינוך**: [/http://www.hem.co.il](http://www.hem.co.il)
- אתר האינטרנט **אלמוג – בית ברל**: <http://apps.beitberl.ac.il/almog/attachments/8c622f0d-00ad-470c-b82d-3caf40d74394.pdf>